ЁШ ЛЕНИНЧИ

Ўзбекистон комсомол-ёшлари рўзномаси

1991 йил 6 июль Шанба

№ 103 (13.778). Баҳоси 10 тийин.

● АССАЛОМУ АЛАЙКУМ, АЗИЗ МУШТАРИЙ! السلام عليكم، عزيز موشتری ! ●

Чорвачилик — ризқ-рўзимиз

Баҳодир Турсунов Қашқадарё вилояти Ғузор ноҳиясидаги «Ғузор» давлат наслчилик заводида кўп йиллардан буён чўпонлик қилиб келаётир. Моҳир қўйчивон учун амалдаги йил баракали келди. У мавсумни муваффақиятли туугатди. Отаридаги 450 бош совлиқнинг ҳар 100 бошидан 122 тадан қўзи олди. Олинган 550 бош қўзининг 80 фоизи, яъни 350 бош қўй ўстиришга қолдирилди. Давлатга 180 дона «қоракўл» тери топширилди. Дастлабки жун қирқими ҳам отарда муваффақиятли тугалланди. Ҳар бир қўйдан 3,5 килограммдан жун қирқиб олишга эришди.

Баҳодир эндигина 24 ёшни қарши олган навқирон йигит. Бундан беш йил муқаддам у отасидан чўполик таёғини олган.

СУРАТДА: Б. Турсунов ўғли Бахтиёр билан.

Суратчи: Жўра АВАЗОВ.

ШАРТНОМА БАЖАРИЛДИ

Андижон ноҳиясидаги «Ямбол» давлат хўжалигига Ҳафизахон Тилаволдиева оиласи тўрт тоннадан кўпроқ олий сифатли гўшт топширди. Шундай қилиб, ижарачилар шартномада мўлжалланган муддатдан беш ой илгари топшириқни бажардилар.

Мавсумий болалар боғчаси мудираси Ҳ. Тилаволдиева бундан уч йил илгари давлат хўжалиги раҳбариятига мурожаат этиб, бўрдоқига боқиш учун бир неча новвос беришларини илтимос қилган эди. Чунки октябрь ойидан келаси йилнинг май ойигача у бўш эди. Оила маблағи ҳисобидан молхона қурилди ва кичик ферма ишга туширилди.

— Ўтган йили еттита новвосни боқиб семиртирдик ва 3800 килограмм гўшт топширдик, — дейди Ҳафизахон. — Топшириқни бир ярим баравар ошириб бажардик. Умр йўлдошим Бахтиёр, қизларим Элдора, Дилдора, Дилраболар ёрдам беришмоқда. Беданi томорқамизда етиштирамиз. Давлат хўжалиги эса бизга омихта ем ёки дон беради. Ижарачилар янада яхшироқ ишлашлари мумкин эди, лекин уларда транспорт йўқ. Ноҳия ижроия қўмитасига автомобиль ажратиш тўғрисида ариза ташлаб қўйганларига ҳам анча бўлди. Улар энди автомобиль олиш ҳуқуқига эгадирлар, чунки уч йил ичида деярли 12 тонна гўшт топширдилар.

Таҳририятга хат келди

ШОКОЛАД БИЗГА ҲАМ ЁҚАДИ-Ю...

«Сизларга мактуб йўллаяпман машина сўраб. Шу масала юзасидан биринчи котиб Ёдгоровнинг ҳам олдига борганман. Аммо қабулига кира олмай, қайтиб келдим. «Ёш ленинчи» кўпчиликка ёрдам берган-ку... Илтимос.

Бухоро вилояти Когон шаҳридан Латофат ҲАСАНОВА».

Фарғоналик Хизирали Мамадалиев ҳам 1989 йилдан буён енгил машина учун навбатда турибди. Хизирали ота 75 ёшда. Улуғ Ватан уруши қатнашчиси. Машина ажратиш ҳақида қарор ҳам чиққан. Лекин у кишига кўрсатилган бир машинанинг ойнаси синиқ, мотори бузиқ бўлса, иккинчи бирини кўргунга қадар автомобилнинг нархи осмонга чиқиб кетди. Сансоларлик бошланди.

«Бир неча марта ноҳия ижроқўми раиси қабулида бўлдим. У киши «кутинг»дан нарига ўтмаяпти, лекин енгил машинадан ҳали ҳам дарак йўқ. Ёлғиз умидим сизлардан.

Тўхта АЛИҚУЛОВА, кўпболали она, Қашқадарё вилояти».

«Менинг ниятим юк автомашинасини харид этиш. Шу ниятда хўжалиқ марказий устахонасида навбатда турар эдим. Аммо навбатим келганда раис ва бош муҳандис бундай қонун йўқ, деб менга машина беришни хоҳлашмади.

Тўлқин РАҲИМОВ. Собиқ «афғон». Сурхондарё вилояти».

«Ҳар бир оилага биттадан машина керак. Лекин бир хилларда у иккита. Аммо бизга ўхшаган бу ёғини тортса, бу ёғига етмайдиган кишиларда нима ҳам бўлсин... «Жигули» автомашинасини олиш орзусида ноҳия ижроқўмида навбатда тураман. Ҳали кўп кутишга тўғри келади, шекилли.

Гулмамат ҚОДИРОВ, Самарқанд вилояти».

«УАЗ 31512-01» енгил машинасини сотиб олиш ҳақида 1987 йилдан бошлаб қуйи ташкилотлардан тортиб, Олий Кенгашгача ариза ёздим. Ва ниҳоят аризам инобатга олингандай бўлиб, қўлимга «навбатингиз энг биринчи» деган мазмунда қоғоз келиб тушди. Лекин таниш-билишликнинг, сансоларликнинг чеки йўқ экан. Ҳали ҳам ишим ижобий ҳал бўлмаяпти.

Собир РАЖАБОВ, Хоразм вилояти».

Риштонлик Бахтиёр Мамадалиевнинг мактуби ҳам яна ўша мавзуда — енгил машина керак. Бахтиёржон Афғонистонда хизмат қилган. Фарғона пахта тозалаш заводи маъмуриятига шу мазмунда ариза ёзганига анча бўлган. Аммо жавоб йўқ.

«Отам Алиқул Файзиевнинг машина олиш учун ариза берганига 6 йил бўлди. Афсуски, ҳали шу машинанинг ғилдирагини кўриш ҳам насиб этмади. Райижроқўмдан сўрасак, ёш болани алдагандай алдашади. Отамдан кейин ариза берганлар машиналарини «бипиллатиб» юришибди...

Абдурасул ФАЙЗИЕВ, Қашқадарё».

Бухоролик Болта Чориев «ГАЗ—24» ёки «Жигули» автомашинасини олиш учун 1988 йил ариза берган. 1990 йил 8 майда эса ижтимоий таъминот бўлими бошлиғи ўринбосари А. Ёқубовдан мактуб олади. Унда ёзилишича, Бухоро вилояти ижтимоий таъминот бошқармасида 1988 йилдан буён ногиронларга бериш учун енгил машина йўқ экан.

«Ўтган йили сизларга машина олишимда ёрдам беришларингизни сўраб мактуб йўлловдим. Орадан бир йил ўтди... Қишлоқ Кенгашининг раиси «Ёш ленинчи» рўзномаси сенга машина олиб берсин, деб ўтирибди. Тезроқ келиб ёрдам бермасанглар, янги келган машинани бировга бериб юборишади.

Искандар ИСОҚОВ, Сурхондарё вилояти».

«1989 йил 17 ноябрда жамоа хўжалик бошқарувининг менга енгил машина ажратиш тўғрисида қарори чиқди. Шунга асосан ҳужжатлар тўплаб, ноҳия ижроқўмига топширдим. Шундан буён «бор отангга, бор онангга» қабилида иш бўлаяпти. Ҳатто президент Каримовга ҳам мактуб йўлладим. Фойдаси бўлмаяпти.

Актам ФАРМОНОВ, Самарқанд вилояти».

Сўзимизнинг индаллосига ўтмасдан бурун юқоридаги хатларни барчасини жойлардаги мутасаддилар ижобий ҳал қилиб берсинлар, ҳаммаларига биттадан машинанинг калитини ушлатсинлар демаймиз, дея олмаймиз ҳам. Фақат ягона ниятимиз — уларнинг барчасига инсонийлик нуқтаи-назаридан ёндашишса...

* * *

Ҳар гал қишлоққа борсам, тенгқурларим, танишлар сўраб қўйишади: «Бу машина-пашинага ҳаракат қилаяпсизларми?».

«Ҳа-а, секин» дейман-у, гапни бошқа ёққа бураман. «Очеред кеп қолдими ўзи?» дейишади яна гапдан қолмай. «Яқин».

Аслида машина учун ҳеч маҳал ариза ёзмаганман. Ўзим ҳам ҳайронман. Негадир шу ишга жазм қилолмайман. «Худога шукр, тўрт мучамиз соғ, пиёда юрсак ҳам бўлаверади. Машинани биздан кўра зарурроқлар ола турсин» деган хаёл билан ўзимни чалғитаман. Балки мана шу хаёл ночор, нотавон туриш-турмушимизнинг сабабидир. Начора, бошқача яшашга ўрганмаганмиз.

Қўшни идорага яқинда Марказдан бир ходим ишга олинди. У биринчи иш кунини нимадан бошлади денг: учта ариза ёзди. Бири уй учун, иккинчиси машина учун, учинчиси рангли телевизор учун.

Мен мана шундай одамларга қойил қоламан. Бир оз ишбилармонлигига, бир оз пишиқлигига ва бир оз безбетлигига.

«Э, укам, ҳозир безбетларнинг замони. Бунақада қосанг ҳеч ҳам оқармайди» — дейди бир танишим.

Муҳарриримизнинг энг қаттиқ сўкиши эса: «безбетлар».

«Бу безбет дунёда, иложи борича, юлиб қолиш керак. Олганинг сеники. Эртага қандай кун бўлади, ёлғиз худога аён», — дейди анчайин ўзига тўқ юртдошим.

Мен уларнинг бирортасини ҳам айблай олмайман. Лекин улардай яшаш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди.

Ҳай, майли, булар шунчаки даромади гаплар. Хатларга қайтсак.

Ярим йилда ўн беш мингдан ошиқ хат олдик. Бу кўпми, озми билмадим. Лекин унинг 500 таси машина ҳақида. Бу эса кўплигини, ҳаддан зиёд кўплигини биламан. Менимча, унча-бунча ижроқўмларга ҳам шунча одам мурожаат қилмаса керак. Шу йилнинг ўзида 35 киши шикоятига бевосита «Ёш ленинчи» аралашгач, у ижобий ҳал бўлди, яъни 35 кишига «Ёш ленинчи» машина олиб берди. Ўтган йили эса 50 кишига. Фахрлансак арзийди. Лоақал шунча кишига хурсандчилик бахш этдик. Лекин мен бундан кўпам хушнудлик сезмаяпман. Гарчи ҳарнечук савоб юмушлар эса-да, булар рўзноманинг иши эмас деб биламан. Зеро, биз қачонгача бировларнинг ишини қиламиз. Унда бизнинг ишимизни ким қилади?

Қайси кун қабулхонада бир киши ўтирган экан.

— Хат ёзувдим, жавоб қилмадинглар. Шунга ўзим келдим...

— Нима гап экан?

— Отам урушда қатнашган. Инвалид. Шу бечора машинага ариза берувди, ҳеч натижа чиқмагач, сизларга ёзувдим.

— Сиз ёзувдингизми, отангизми? — дейман бир оз энсам қотиб, дам унинг оғзи тўла тилла тишларига, дам қўлидаги «алламбало» узугига қараб.

— Отам, отам, — дея сўзини тузатади суҳбатдошим.

Ётиғи билан тушунтирмоқчи бўламан:

— Биласизми, таҳририят машина тарқатадиган идора эмас. Сиз ҳалиям бўлса ўша ижроқўмдагиларни қаттиқ ушланг. Ахир бизнинг бошқа ишларимиз ҳам етарли.

— Тушунаман. Лекин ижроқўмдагилар сизлардан қўрқишади-да.

Хуллас, суҳбатимиз қовушмади. «Устингиздан юқорига арз қиламан. Меҳнаткашларнинг хат ва шикоятлари бўйича Марказқўмнинг қарори бор», дея чиқиб кетди. Деразадан кузатиб қолдим: оппоқ «Жигули»га ўтириб жўнади.

Яқинда яна бир хат олдик:

«Ўша сизлар аралашгач, унган «жигули»ни бозорга олиб чиқиб, уч ҳисса қимматига сотишди». Хат муаллифи машина сотган кишининг қўшниси экан. Кулишни ҳам, йиғлашни ҳам билмай ўтирган эдим рус тилида чиқадиган рўзномадаги ҳамкасбим кириб қолди. Хунобим ошиб ўтирганимни кўриб «ҳа» деди.

Бор гапни айтиб бердим.

— Ёзган ҳойнаҳой ўзбек бўлса керак? — дейди у

— Нега ундай деяпсан?

...У индамади.

Мен ҳам индолмай қолдим. Чунки муаллиф...

Бу шафқатсиз бозор деган аждаҳо нарх-навога қўшиб одамлардаги меҳр-оқибат, виждон, диёнат, андишани ҳам ямлаб ютмоқда. Қайта қуришнинг антиқа неъмати — талонли навбатлар ҳаёт-мамот жангига ўхшайди. Бозорда помидорни 5 сўмдан бир тийин ҳам туширмаётган сотувчи ўзича машҳур комиссар Клочковнинг «Бир қадам ҳам чекиниш йўқ, ортимизда Москва» деган хитобини эслатади.

Мен илк бор Ленин ҳайкали кўчирилганини эшитганда, лол қотувдим, Польшада совет жангчилари мозори яксон қилинганда, титраб кетгандим (зеро, у ерда бир миллион совет кишиси ётибди) мен дастлаб «коммунизм — сароб» деган шиорни кўчада кўтариб кетаётганларни кўрганимда, бир сакраб тушгандим. Буларга чидаса бўлади.

Лекин яқинда «Комсомольская правда»да бир хабарни ўқидим. Тонг саҳарлаб уруш ногирони чол кампири билан сутга чиқади. Ногиронлиги учун чол узун навбатнинг бошига қараб юради. Кампир бу ёқроқда қолади. Орадан икки соатлар чамаси ўтгач, ичкарида ғала-ғовур бошланади. Сергак тортган кампир олдга интилади.

— Бир чол ўлаяпти!..

Кампир дарров сезади — чоли. У олдинга чопади.

— Қаёққа, кампир! Навбатга тур! — бақиради одамлар.

— У менинг чолим, — дейди жон ҳолатда.

Инсонийлик қиёфасини йўқотган бу оломон то гапни англаб, кампирни ичкарига қўйгунича, чолнинг жони узилади. Раҳматли икки соат туриб, ҳали сут олишга ҳам улгурмаган экан. Очофат тўданинг «жонга тегди бу исқирт чоллар», «худо билади урушда қатнашганми, йўқми ўзи, ё окопда писиб ётганми», деган гаплари уни қулатган экан.

Баъзан ҳозир нарх-наво, тақчилликни кўриб «қиёмат яқин» деган гапни эшитасан. Нарх-навога ҳам, тақчилликка ҳам, йўқчиликка ҳам чидаса бўлади. Диёнат, меҳр-оқибат, одамгарчилик йўқолган кун эса — қиёмат бўлгани. Ҳаётнинг ночорлигидан, одамларнинг силласи қуриб бораётганидан ҳам фойда ундирмоқ бу — қиёмат-қойим бўлгани. Ўлаётган отасини машинага сотиш, ногирон фарзандини янги уйга алмаштириш, ҳатто ўликдан ҳам фойдаланиб қолиш, мана шу даҳшат.

Бунга эса чидаб бўлмайди. Кимда-ким ўзини ҳали одам деб билса, албатта.

Таҳририятимизда қирқдан зиёд киши ишлайди. Уларнинг аксарияти ёшлар. Ва ана шу аксарият ёшларнинг аксариятида на тугал бош-пана, на... машина тўғрисида-ку гапирмасак ҳам бўлаверади (Велосипед ҳам йўқ).

Лекин бояги «шоввоз» айтгандек «биздан ижроқўм қўрқади» деб биримиз «афғон» укамизни, биримиз ногирон отамизни, биримиз қаҳрамон онамизни рўкач қилиб, шароитимизни бир мунча яхшилаб олсак бўлади. Лекин унда рўзномамиз рўзнома бўлармиди? Биз шахсий ҳузур-ҳаловатимиздан, сиз азиз муштарийнинг меҳрини баланд қўямиз. Балки буни «қизил гап» дерсиз. Нима десангиз денг-у, бу гап бор ҳақиқат. Биз ундан чекинмаймиз. Ахир, инсон фақат қорни учун яшамайди-ку. Гарчи шоколаднинг таъмини анча бўлди, унитаёзган бўлсак-да...

Аҳрор АҲМЕДОВ.

СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИ УЧУН

Журналистлар «Спорт йўлларига» таклиф этилдилар. Улар «Фаол, соғлом турмуш тарзи учун!» шиори остида ўтказиладиган жумҳурият рейдига жўнаб кетадилар. Вазифа — турли ёшдаги минг-минглаб одамларни жисмоний тарбияга ошно қилишдир.

Бу тадбирни Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси билан жумҳурият Давлат спорт қўмитаси биргаликда ўтказадилар.

Айни вақтда рўзномалар ва ойномалардаги мақолаларнинг, радио эшиттиришлар ва ойнаи жаҳон кўрстувларининг катта қисми, асосан катта спортга бағишланган. Жисмоний тарбия фаолларининг, йўриқчи методистларнинг, спорт иншоотлари, маданий-соғломлаштириш марказларининг тажрибаси кенг ёйилмаяпти. ГТО мажмуига, спортнинг оммавий техник, амалий-ҳарбий, миллий турларига кам эътибор бериляпти. Бу ишга жисмоний тарбия ва тиббиёт мутахассислари, таниқли жамоат арбоблари, атоқли спортчилар камдан-кам жалб этилмоқда.

Журналистлар ҳамда жисмоний тарбия ва спорт фаолларининг «Фаол, соғлом турмуш тарзи учун!» шиори остидаги рейди 15 декабргача давом этади.

Кўп нусхали, ноҳия, шаҳар, вилоят, жумҳурият рўзномаларида, радиоэшиттиришлар ҳамда ойнаи жаҳон кўрсатувларида рейд қандай ўтаётганлигини мунтазам ёритиб бориш тавсия қилинди.

«ЎЗБЕК ТИЛИ» ЖАМИЯТИ ТУЗИЛАДИ

Ўзбекистон ССЖнинг Давлат тили тўғрисида Қонун қабул қилинганидан бери орадан бир ярим йил вақт ўтди. Шу давр ичида мазкур қонунни ҳаётга татбиқ этиш борасида бир қатор ишлар амалга оширилди. Ўзбек тилининг қадр-қимматини тиклаш, уни бутун чоралар билан ривожлантириш юзасидан конкрет чора ва тадбирлар белгиланди. Аммо, эътироф этиш лозимки, давлат тили тўғрисидаги қонун талабларига ҳамма жойда ҳам етарли даражада амал қилинаётгани йўқ. Бир қанча вазирликлар, идора ва корхоналарда бу ишга совуққонлик билан қаралаётгани сир эмас.

Давлат тили тўғрисидаги қонунни амалга оширишни янада яхшилаш, халқимизнинг тил маданиятини кўтариш, давлат тили ва бошқа тилларнинг қўлланишига оид лисоний муаммоларни изчил ҳал қилиб бориш ғоят масъулиятли вазифадир. Бу ишни муваффақиятли амалга оширишда тилшунос олимлар, мутахасисларнинг саъй-ҳаракатлари билан бир қаторда аҳоли кенг қатламларининг, меҳнат жамоалари, корхона ва муассасалар раҳбарларининг ҳам актив иштироки зарур бўлади.

Шу боис бир гуруҳ олим ва мутахассислар «Ўзбек тили» жамиятини тузиш ташаббуси билан чиқдилар.

Бўлажак жамият фаолиятининг бош мақсади давлат тили тўғрисидаги Қонун талабларининг бажарилишига кўмаклашишдан иборат. Шу маънода жамият бошқа ташкилотлар билан ҳамкорликда ўзбек тилини ўрганувчилар учун шарт-шароитлар яратади, илмий-методик, ўқув қўлланмалари, дастурлар, луғатлар, сўзлашув китоблари, кўргазмали қуроллар нашр этади. Жумҳуриятдаги миллий-маданий марказлар билан ҳамкорликда иш олиб бориб, уларга ўз она тилларини бемалол қўллашларига ҳамда жумҳурият давлат тилини ўқиб-ўрганишларига кўмаклашади. Жамият аҳолининг амалий ва маънавий эҳтиёжларидан келиб чиқиб тилни ихтиёрий равишда ўрганишлари учун ҳамма ерда ўзаро ҳурмат ва дўстлик муҳитини қарор топтиришга алоҳида эътибор беради. «Ўзбек тили» жамиятига турли касб эгалари, турли миллат вакиллари, меҳнат жамоалари аъзо бўлишлари мумкин.

4 июль куни Ўзбекистон ССЖ Вазирлар маҳкамасида мазкур жамиятни тузиш ташаббускор гуруҳининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди. Ташаббускор гуруҳ раҳбари — ЎзФА мухбир аъзоси Иристой Қўчқортоев жамиятни таъсис этиш бўйича олиб борилган ишлар, унинг вазифалари тўғрисида ахборот берди.

Шу йил 12 июль куни Тошкентда «Ўзбек тили» жамиятининг таъсис қурултойини чақиришга келишиб олинди.

Йиғилишни Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари Э. Самандаров олиб борди.

М. АҲМАДЖОНОВ.

Шу сонга хабар

Қутлаймиз!

Кеча яна бир қувончли хабар олдик. Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти Президенти И. А. Каримовнинг Фармони билан «Тошкент оқшоми» — «Вечерний Ташкент» рўзномаси таҳририятининг бир гуруҳ ходимларига матбуот органларида кўп йил самарали ишлагани ва ижтимоий ҳаётда фаол иштирок этганликлари учун «Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган журналист» унвони берилди. Катта мухбир **Эльвира Сергеевна АДАЙКИНА**, бўлим мудири **Тўлқин Ашрапович РАСУЛОВ** ва бош муҳаррир **Эркин Мадёрович ЭРНАЗАРОВ**лар ана шундай юксак унвонга сазовор бўлдилар.

«Ёш ленинчи» таҳририяти ижодкорлари жумҳуриятимизнинг юксак мукофотига сазовор бўлган ҳамкасбларни чин дилдан муборакбод этади.

ИШБИЛАРМОН КИШИЛАР ХИЗМАТИДА

Тошкент почтамтида янги хизмат тури — электрон почта жорий этилди. Телеграммалар қабул қилинадиган дарчада тадбиркорларнинг ўзаро ёзишмалари, шахсий хат-хабарлар ҳам қабул қилинади. Алоқа ходимлари телефакс орқали зарур ҳужжатларни мамлакатнинг исталган ерига етказибгина қолмай, айни вақтда, буюртмачининг хоҳишига кўра чет эллардаги мижозлар билан ҳам боғланадилар. Корхоналар, ташкилотлар, ширкатлар, шунингдек, хусусий кишилар почтамт билан ана шундай хизмат турига узоқ муддатли шартномалар тузишлари мумкин. Бундай хизмат турининг нархи ҳам унчалик қиммат эмас: телефон орқали хабардор қилиш билан ҳужжатни қабул этиш 50 тийин, одатдаги хабарни кун мобайнида ўз эгасига етказиб бериш учун атиги 3 сўм, зудлик билан — уч соат мобайнида етказиб бериладиган хабарлар учун эса 9 сўм ҳақ олинади. Электрон почта хизматидан фойдаланишни хоҳлаганлар ниҳоятда кўп — почта ходимлари телефон қўнғироқларига жавоб беришга зўрға улгуришяпти.

(ЎзТАГ мухбири).

Эшитдингизми, ўқидингизми?

● **«СОВЕТСКИЙ СПОРТ» рўзномасининг ўн нафар энг яхши журналисти ўз иш жойини тарк этишди. Улар батамом янги «Спорт-экспресс» рўзномасини ташкил қилишди. Улардан мамлакатнинг бош спорт нашридан кетишлари сабаби нима деб сўрашганида, «Россиянинг мустақил янги спорт рўзномасини ташкил қиляпмиз ва ўзимизнинг иқтисодимизни ҳам яхшилаш ниятимиздир», дея жавоб қилишди.**

Бозор иқтисодиёти журналистларни ҳам чуқур ўйлашга мажбур этмоқда. Ҳар ким ўз меҳнатига яраша ҳақ олиши ва қадрланиши керак.

● **ҚИРҒИЗИСТОН пойтахти Бишкекда 1919 йилги халқ қўзғолонига бағишланган митинг бўлиб ўтди. Маълумки, бу қўзғолон Россия империясининг босқинчилик сиёсатига қарши Ўрта Осиё халқларининг ғалаёни эди. Айниқса, бу қўзғолонлар Чуй водийсида ва Жиззахда яна ҳам шиддатли бўлган. Биргина Чуй водийсидаги яшаётган қирғизларнинг асосий қисми қириб ташланган ва қолган қисми Хитойга кўчиб кетганди.**

● **ССЖИнинг собиқ ташқи ишлар вазири, ҳозирги кунда ташқи сиёсат ассоциациясининг президенти Э. А. Шеварднадзе КПСС сафидан чиқиш тўғрисида КПССнинг Марказий назорат комиссиясига ариза берганлигини ҳисобда турган фирқа ташкилотига хабар қилди:**

— Мен, — деди у мухбирга, — ўзим учун жуда ҳам оғир бўлган қарорни қабул қилдим. Чунки менинг бутун ҳаётим партия билан чамбарчас боғлиқ эди. Кейинги пайтдаги нодемократик ҳаракатлар мени шундай қилишга мажбур этди. «Демократик ислоҳотлар ҳаракати»ни давом эттириш учун шундай йўл тутдим. Менинг сафдошларим кўпаяди, деб ўйлайман.

● **ШЎРО қўшинларининг Чехословакияда бўлишидан етказилган экология зарари қарийб 3,5 миллиард крона миқдорида ҳисобланмоқда, деб хабар қилди Шўро қўшинларини ЧСФЖ ҳудудидан олиб чиқиб кетишнинг экология жиҳатлари бўйича тузилган аралаш Чехословакия-Совет комиссиясининг чех томони раҳбари Вацлав Вучка.**

Келтирилган энг катта экологик зарар ер ости сувларининг булғанишидир. Чехиядаги Миловице шаҳри энг кўп зарар кўрган минтақа ҳисобланади. Бу ерда Шўро қўшинлари штаби ва горнизони жойлашган эди.

Етказилган зарар миқдори совет томони билан музокараларда муҳокама қилинади. Ҳар бир минтақа экологиясига етказилган зарар миқдори юзасидан низо пайдо бўлган тақдирда уни мустақил халқаро ҳакам аниқлаб беради.

● **ССЖИ Давлат банки маълум қиладики, ССЖИ Президентининг 1991 йил 22 январдаги фармонига биноан 1961 йил нусхасидаги 50 ва 100 сўмлик пулларнинг айирбошланиши белгиланган муддатлар тугаши муносабати билан ниҳоясига етди ва фуқароларнинг аризалари бу ишга вакил қилинган органлар томонидан кўриб чиқилиши тўхтатилди.**

Айирбошлаш даврида узоқ вақтли чет эл хизмати сафарида бўлган фуқаролargina ўзларига тегишли банкнотларни айирбошлаб олиш ҳуқуқини сақлаб қоладилар.

● **ҚЎШМА ШТАТЛАР шу йилнинг охиригача Олмония Федератив жумҳуриятидан 35 минг нафар ҳарбий хизматчиларни олиб кетиш ниятидадир. Амриқо Қўшма Штатларининг Овруподаги қуролли кучлари қўмондонлигининг Гейдельбергда жойлашган қароргоҳи маълумотларига қараганда 1982 йил 30 сентябрда Оврупо қитъасида Амриқо қўшинлари сони 152 минг кишигача камаяди.**

● **ҚУРИЯ жумҳурияти спорт ва ёшлар ишлари вазири Пак Чул Ун Хитойда изсиз йўқолди, деб хабар қилди бугун Сеулнинг Ренхап ахборот агентлиги.**

ХХЖ физкультура ва спорт ишлари Давлат қўмитасининг раиси У. Шаоцзу Пакни икки мамлакат ўртасида спорт соҳасидаги алоқаларни йўлга қўйиш имкониятларини муҳокама қилиш учун Хитойга таклиф этган эди. Ренхап агентлигининг хабарига қараганда Жанубий Қурия вазири душанба куни эрталаб Сеулдаги Кимпо тайёрагоҳидан учганидан сўнг тунаш учун Гонконгда тўхтаган эди. У Хитойга келиши билан ўз муовинига телефон қилган ва баъзи фармойишларни берган. Вазир ёрдамчисининг сўзларига қараганда, шундан кейин Пак Чул Ун кўздан ғойиб бўлган ва ҳеч ким, шунингдек, унга ҳамроҳлик қилаётган кишилар ҳам у ҳақда ҳеч нарса эшитмаганлар.

ЭЛИ ТЎҚНИНГ — КЎНГЛИ ТЎҚ

Ўзбекнинг дастурхони гўзал. Ширмой, патир нону турли хил таомлар билан безатилган даврани кўз олдингизга бир келтиринг-а. Дарҳол, иштаҳангиз очилиб, баҳри-дилингиз яйраб кетади. Айниқса, унда сахий ёзнинг тилни ёрар, ширин-шакар мевалари ҳам ўрин олган бўлса...

Мамлакатимиз бозор иқтисоди шароитига ўтиши нарх-навонинг кескин кўтарилишига олиб келди. Ўзимизда кам етиштириладиган маҳсулотлар анқонинг уруғига айланди. Уларни харид қилиш ўрта ҳол кун кечириб келган халқимизга оғир тушмоқда. Аммо ернинг «тили»ни тушунадиган асл деҳқонларимизнинг борлиги сабаб, бугун ҳам бозор ва дўконларимизда мева-чеваларнинг нархида ўтган йилдагига нисбатан унчалик катта тафовут сезилмайди.

Жиззах вилояти Пахтакор ноҳияси Абдужабборов номли давлат хўжалигининг Х. Ёқубов етакчилик қилаётган бригада боғбонлари ҳам бу йил мавсумда 61 гектар олмазордан 450 тонна ҳосил олишга аҳд қилганлар.

СУРАТДА: Бригаданинг илғор аъзоси Ойсулув Тошбоева олма тераётир.

У. ҚЎШВОҚОВ суратга олган.

Ўзбекистон ЛКЕИ Марказий Қўмитаси ҳамда жумҳурият Меҳнат вазирлигининг Ёшлар олий билимгоҳи ректори Равиль СОБИРЖОНОВ билан мусоҳаба

«ЭРТАНГИ КУНГА ИШОНАМАН»

— Сиз раҳбарлик қилаётган ўқув юрти яқинда Ёшлар олий билимгоҳига айлантирилди. Энди унинг таъсисчилари иккита — Ўзбекистон ЛКЕИ Марказий Қўмитаси ва жумҳурият Меҳнат вазирлиги. Бунинг сабаби нимада!

— Бу жумҳурият комсомолининг XXIV съезди қарорларидан келиб чиқадиган табиий ҳол, менимча. Чунки ўша съездда жумҳуриятда ёшлар сиёсатини амалга оширишда фаол иштирок этиш комсомол ташкилотларининг муҳим иш йўналишларидан биридир, деб белгилагандик. Мазкур жараёнда бевосита қатнашаётган асосий идораларнинг бири эса жумҳурият Меҳнат вазирлигидир.

Вазирликнинг билимгоҳимизга кўрсатаётган молиявий ва ташкилий кўмаги бизга, таъбир жоиз бўлса, ёшлар учун ижтимоий хизматчилар, яъни иш билан бандлик, меҳнат биржалари, ёшларнинг давлат ва жамоат хизматлари ташкилотчиларини ўқитиш имконини беради. Ана шуларни ҳисобга олиб, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси раҳбарияти билимгоҳ базасида Меҳнат вазирлиги системаси кадрларини ўқитиш, малакасини ошириш мумкин, деган қарорга келди. Токи давлат ёшлар сиёсатини барча даражада рўёбга чиқаришда биргаликда ҳаракат қилайлик.

Бугунги кунда жойларда йигит-қизлар дуч келаётган муаммоларни ҳал қилиш билан шуғулланувчи ходимлар аксарият ҳолда бу ҳақда аниқ тасаввурга эга эмаслар. Уларда «Ёшлар» дастурини амалга ошириш борасида тушунчанинг ўзи йўқ. Шунинг учун бизнинг билимгоҳ шу соҳаларда зарур малака олиб, амалий тажриба орттирадиган ягона даргоҳ, десак муболаға бўлмайди. Бизга ўз вакилларини ўқишга юбораётган ҳудудлар тўғри иш тутаётирлар. Чунки бу «команда»лар келажакда шаҳар ва ноҳияларда ёшлар билан ишловчи ижтимоий хизматчиларнинг асосини ташкил қилади.

— Демак билимгоҳ фақат комсомол ходимларини ўқитиш билан чекланиб қолмайди...

— Ҳа, ҳозир турли қатламларни қамраб олишга ҳаракат қиляпмиз. Албатта, улар ёшлар муаммоларини ҳал қилишга дахлдор бўлишлари керак. Дейлик, барча даражадаги ёш халқ депутатлари, ижроқўм ходимлари, ёшлар марказлари ва корхоналари раҳбарлари, журналистлар ва ҳоказо. Ўтган ўқув йили давомида билимгоҳимиз базасида ҳаммаси бўлиб 38 гуруҳ ташкил қилиндики, унда юқорида тилга олинган муаммоларга алоқаси бўлган ёшларнинг 37 қатлами қамраб олинди. Биринчи бор Афғонистонда хизмат қилган жангчилар ва заҳирадаги аскарлар кенгашлари вакиллари, меҳнат жамоалари кенгашларидан йигит-қизлар вакил қилган аъзолар ўқувини ўтказдик. Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг ёшлар ишлари қўмитаси билан яхши алоқалар йўлга қўйилган. Унинг иштирокида «Ёшларнинг ижтимоий хизматини моделлаштириш», «Бозор иқтисодига ўтиш даврида ёшларни жамият ва давлат томонидан қўллаб-қувватлаш», «Шаҳар, ноҳия учун «Ёшлар» дастурини ишлаб чиқиш технологияси» деган аниқ гуруҳлар уюштирдик.

— Мана ўқув йили ҳам тугаяпти. Ўқитиш мазмунида бирон ўзгариш бўлдими!

— Ўтган ўқув йили биз учун ёшлар сиёсати, йигит-қизларни ижтимоий ҳимоя қилиш, Ўзбекистон комсомол ташкилотлари фаолиятида омилкорлик муаммолари сари бурилиш йили бўлди. Комсомол қўмиталари тажрибаси тўғрисида йиққан материалларимиз ва назарий умумлаштирмаларимиздан Ўзбекистон ЛКЁИнинг Ҳаракат Дастури ва Устави лойиҳаларини тайёрлашда фойдаланилганди.

Эндиликда асосий эътиборни ижтимоий-иқтисодий, социологик муаммоларга қаратмоқчимиз. Шу ниятда ижтимоий ва бошқарув психологияси бўйича машғулотлар мажмуаси тузилган. Турли хил ўйинлар, «Омилкорлик фаолияти психологияси», «Етакчи» деган курсларимиз ҳақиқий раҳбар фазилатларни ривожлантириш, иш юзасидан фаол мулоқотга киришиш, шахс имкониятларини тўлароқ очиб беришга хизмат қилади. Тингловчиларнинг ижодий фаоллигини ошириш учун машғулотларнинг тўртдан уч қисмини амалий жойларда ўтказиладиган машқлар ташкил этади.

— Билимгоҳ комсомол ходимлари ва фаолларини базавий тайёрлашдан бошқа вилоят комсомол қўмиталарига яна қандай амалий ёрдам кўрсатади!

— Вилоят комсомол қўмиталарининг таклифларини инобатга олиб, биз комсомол фаолларини жойларда ўқитиш тажрибасини ҳам қўллаётирмиз. Фақат ўтган ўқув йилининг ўзида Бухоро, Самарқанд, Тошкент, Сурхондарё, Наманган вилоятларида ва Тошкент шаҳрида семинар ўтказдик. Наманган вилоят комсомол қўмитасига вилоят фирқа қўмитаси билан биргаликдаги ёшлар сиёсатини ишлаб чиқиш бўйича қўшма пленумни ўтказишга, Тошкент вилоят, шаҳар, ноҳиялар комсомол қўмиталарига ҳам шу сингари ишларда кўмак берилди.

Бундан ташқари ўқув жараёнида комсомол қўмиталарининг буюртмаларини бажаришни ҳам йўлга қўяётирмиз. Масалан, Тўрткўл ноҳия комсомол қўмитасидан келган тингловчилар кафедра раҳбарлигида кичик корхоналар, Ёшлар жамғармасини тузиш бўйича ҳужжатлар мажмуасини тайёрлашди.

Балиқчи ноҳияси комсомол ходимлари ноҳия кенгашининг сессиясига киритиш мақсадида ёшлар сиёсатининг биринчи навбатдаги тадбирлари тўғрисидаги ҳужжатлар лойиҳасини ишлаб чиқдилар. Фарғона, Навоий шаҳар, қатор ноҳия комсомол қўмиталари ҳам шу мавзуда маслаҳатлар олишди. Қолаверса, билимгоҳимиз комсомолнинг давлат ёшлар сиёсатида фаол иштирок этиши бўйича тажрибани бошлаган. Бу иш ҳозирча Тошкент ва Бекобод шаҳарлари, Ҳамза, Фрунзе, Киров, Темирйўл ноҳия комсомол қўмиталари, Тошкент ҳамда Наманган вилоятларида олиб борилаётир. Олинган натижаларни, синовдан ўтган ёшлар жамғармаларини, ёшлар хизмати структураларини ўқишга келганлар орасида тарғиб қилишга, жумҳуриятимизнинг бошқа комсомол қўмиталарига юборишга интилаяпмиз.

Бироқ бу билан чекланиб бўлмайди. Вилоят комсомол қўмиталари билан ҳамкорликнинг янги-янги шаклларини топиш керак.

— Ҳозир бозор иқтисодидан долзарброқ мавзу бўлмаса керак. Шунинг учун бугунги куннинг анъанавий саволи билан мурожаат қилмоқчиман: бозор шароитида билимгоҳ қандай қийинчиликларга дуч келди ва молиявий аҳволни мустаҳкамлаш учун нималар қилинмоқда!

— Бу йил билимгоҳимиз биринчи бор молиявий муаммоларга рўпара бўлди. Бюджет катта тақчиллик билан тасдиқланди. Оқибатда 50 га яқин иш ўрнини қисқартиришга мажбур бўлдик. Ходимларимизнинг ойлигини ошириш эндиликда фақат яна қисқартириш ҳисобига бўлиши мумкин. Комсомол Марказқўми раҳбариятининг бизга бераётган ёрдамига қарамай, мураккаб иқтисодий шароит маъмуриятни оғир аҳволга солиб қўйяпти. Бундан қутилиш учун ўқув, моддий базадан янада унумлироқ фойдаланишимиз, ўқув жараёнини такомиллаштиришимиз, қатор бўлинмаларимизни қисман ўз-ўзини таъминлаш ва хўжалик ҳисобига ўтказишимиз зарур. Ана шу мақсадларда йилнинг бошида билимгоҳимизда хўжалик ҳисобидаги «Корчалон» ўқув-илмий маркази иш бошлади.

— Марказ ҳақида батафсилроқ маълумот беролмайсизми!

— Уни тузаётиб, биз иқтисодий манфаатлардан ташқари қуйидаги мақсадларни кўзлагандик: ўқитишнинг янги тузилмалари, шакл ва услубларини излаш, тажриба ўтказиш, менежмент, даромадгирлик, шунингдек, гуманитар соҳалар мутахассисларини тайёрлаш ва қайта тайёрлаш. Бу бизга мактаб ўқувчиларидан тортиб, аллақачон мустақил ҳаётга қадам қўйган йигит-қизлар билан ишлаш имконини беради. Марказда иккита асосий бўлинма бор: ўқув ҳамда ахборот маслаҳат бўлинмалари.

Биринчиси, асосий бўлиб, ўз ичига даромадгирлик мактабини олади. Мактабда ёш менежерлар, менежмент ва маркетинг (бозоршунослик) бўлимлари, қисқа муддатли доимий курслар ишлаб турибди. Бундан ташқари бу ерда энди гуманитар коллеж фаолият кўрсата бошлади. У ерда тилшунослик, бадиий эстетик, сиёсий психологик соҳалар бўйича билим олиш мумкин. Қизлар ва йигитлар учун алоҳида якшанба кунлик мактаблар очилган. Шуни мамнуният билан айтаманки, биз бошидаёқ ҳеч кимни бирданига тўла муддатга ўқишга киришга мажбур қилмаймиз, аввал бир неча ойга қабул қиламиз, токи болалар ўқиб кўришсин, маъқул бўлса, бирор наф олишса, таълимни давом эттираверишади, дегандек. Ҳозир фақатгина ёш менежерлар бўлимиға 400 га яқин киши ёзилган. Демак, болаларга маъқул бўлган.

Ахборот-маслаҳат бўлимининг ҳам келажаги бор. Ҳозирда корхоналарга ҳуқуқий иқтисодий маслаҳатлар бериш билан машғул. Келажакда Марказимиз фаолиятини кенгайтириш ниятимиз бор.

— Билимгоҳда олиб бориладиган илмий иш ҳақида гапирсангиз...

Таълим-тарбия жараёнини интенсивлаштириш, комсомол ташкилотлари фаолиятини қайта қуриш — илмий иш илмгоҳимизда ана шу йўналишларда олиб борилади.

Социологик тадқиқот лабораториясида комсомол Марказқўми топшириғи билан аёлларнинг ўз-ўзига ўт қўйиши сабабларини ўрганиш бўйича иш якунига етди. Ёшлар ўртасида ва комсомолдаги сиёсий вазиятнинг долзарб муаммолари борасида жамият фикрини ўрганиш бўйича савол-жавоблар ўтказилди.

Ижтимоий информатика лабораториясида комсомол Марказқўми билан ҳамкорликда «Жумҳурият комсомолини информациялаштириш концепцияси» ишлаб чиқилди. У Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси бюросида тасдиқланди. Биринчи босқични рўёбга чиқариш учун маблағ ажратилган. Комсомол кадрларини ҳисобга олиш системасини автоматлаштириш бўйича иш олиб борилди. Ўзбекистон ССЖ Кибернетика олий билимгоҳи билан биргаликда «Ёшларнинг бандлиги» автоматлаштирилган системани тузиш юзасидан таклифлар тайёрланган. Бу ўзига хос маълумотлар банки бўлади. Лаборатория ходимлари ўқув жараёнини программавий таъминлаш бўйича катта иш қилмоқдалар: тингловчилар билан махсус сўровлар ўтказилмоқда. Жумҳурият комсомол қўмиталари тажрибаси ҳақида маълумотлар банки тузилмоқда. Ўзбекистон ЛКЁИ XXIV съездининг асосий материалларини (Устав, Ҳаракат дастури) тайёрлашда ҳам билимгоҳимиз мутахассислари катта ҳисса қўшдилар.

Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг қарори билан билимгоҳда мувaққат «Ёшлар хизмати» илмий-тадқиқот жамоаси тузилган. Ходимларимизнинг илмий савиялари йил сайин ошиб бормоқда. Я. С. Уманский билимгоҳимизда биринчи бўлиб докторлик диссертациясини ёқлади, З. Мадалиева — номзодлик диссертациясини. Яқин кунларда Москва шаҳрида Ю. Магдиев ҳам номзодлик диссертациясини ёқлаш арафасида.

— Яқинда билимгоҳда ўтган ёш омилкорлар семинарида минтақамизнинг бошқа жумҳуриятларидан келган вакиллар ўзларида бундай билимгоҳ йўқлиги учун бизнинг базамиздан фойдаланиш ниятларини билдирганлар. Сиз бунга қандай қарайсиз!

— Сўнгги икки-уч йил ичида билимгоҳимизда қўшни жумҳуриятларнинг 200 дан ортиқ вакили тайёргарлик ва қайта тайёргарликдан ўтди. Ҳар йили биз комсомол Марказий Қўмиталарига тингловчилар қатламини кўрсатган ҳолда ўқув режаларини юборамиз. Ўқув пуллик қилингандан бери бу жумҳуриятлардан келувчилар камайди. Бироқ, сиз юқорида эсга олган семинарда улар яна масалага қайтиб, билимгоҳимиздан фойдаланишни сўрашди. Шунга қараганда, уларга ёрдам кўрсатишни давом эттиравeрамиз.

— Ниҳоят, сўнгги савол: бозор иқтисоди ҳаммамизни шоширИб, кўпчиликни саросимага солиб қўйди. Сиз жумҳуриятимизнинг эртанги кунига ишонасизми!

— Ишонаман. Биз ҳам аслида яхши кунларни яқинлаштиришга интилиб ишлаяпмиз. Келажакда Ўзбекистон савдо-ю тижоратда ҳам, илму-фан, маданиятда ҳам ривожланган ўлкага айланади.

Фурқат ТУРНИЁЗОВ суҳбатлашди.

Кашшоф ёзи

«...БИЗНИНГ КЕЛАЖАГИМИЗ»

Арнасойда нечта кашшофлар лагери борлигини айтишга қийналаман. Кўплигидан эмас. Битта (яримта деса ҳам бўлади)си ноҳиянинг ўзида, шундоқ мактаблар қошида ташкил топган. 21 нафар бола дам олаяпти. Яна Фориш ноҳиясидаги «Жилғача» кашшофлар лагерига 80 нафар ўқувчи жойлаштирилган. Шу. Қолганлари-чи, деб сиз ҳам, бошқалар ҳам сўрашмайди. Уларнинг қаердалигини ҳамма билади.

Мутасаддиларнинг айтишича, мактаблар қошида 5 та кашшофлар лагери ташкил қилиниши керак экан. Ҳозирча очилгани — ноҳия кашшофлар уйидагиси. Унга ҳам ҳозирча мўлжалдаги 30 ўринга 21 нафар бола қатнаяпти.

— Фарзандини бизга топшираман деганлар жуда кўп, — дейди кашшофлар уйи директори, лагерь бошлиғи Шавкат Пардаев.

Мен эса у ерда негадир ўндан ортиқ болани кўрмадим.

— Дўхтирга кетишган, — дейди тарбиячи.

Тиббиёт кўригидан эса, адашмасам лагерга келгунча ўтилиши керак шекилли?..

Аммо, нарх-наво пуфакдек шишиб бораётганлигини ҳисобга олсак, ота-оналарга осон бўлибди. Йўлланманинг нархи бор-йўғи олти сўм. Ҳар ҳолда фарзандини дам олишга юбораётган киши шуни тўлаши керак экан. Қолганини маориф бўлими, касаба уюшмаси ўз зиммасига олган. Лекин болаларга қийин.

Улар бизнинг ўзимиз ҳам тушунмайдиган билимдонлигимиз, қоғозбозлигимиз, тежамкорлигимиз учун жабр тортишлари керак. Лагерда гўшт, сарёғ, шакар, умуман зарур озиқ-овқат маҳсулотлари етишмайди. Кўпайиши ҳам даргумон. Ноҳия матлубот жамиятидагилар бермаймиз, дейишаяпти. Фонд йўқ эмиш. Ўтган йили мактаблардаги куни узайтирилган гуруҳлар ёпилгач, шу фонд лагерга берилган эди. Албатта, қанча сур-сур, югур-югурдан сўнг. Бу йил эса беришни хоҳламай туришибди. Тўғри-да, тўртта жужуқ гўшт, шакар таъмини билганда қаерга борарди. Олдин ўзимизнинг қорнимиз тўйсин-чи...

Юқорида, мактаблар қошида бешта лагерь ташкил қилиниши кераклигини айтдим. Ҳозирча очилмай турибди. Сабаби, озиқ-овқат маҳсулотларининг камлиги. Шавкат ака ҳам ҳеч қайси мактаб оча бермагач, ўзи елиб-югуриб кашшофлар уйи қошида ташкил қилган. Ҳозирча пул етарли. Сабзавот маҳсулотларини бир амаллаб бозордан олса бўлади, шундай қилинаяпти ҳам. Лекин болалар кунига уч сўмлик овқатланиши керак. Аҳвол шу тарзда давом этаверса иккинчи гуруҳ очилмайди.

Бир пайтлар «Меҳнат-роҳат», (ол-а!) деган лагерлар бўлгувчи эди. У чоғлар болаларга расмий жиҳатдан ишлаш мумкин бўлмас, ё ота-онасига ёрдам беришлари ёки далада «дам олиш»лари керак эди. Энди умуман бошқача. Кейинги «роҳат», «лагерь» сўзлари йўқ. «Меҳнат»нинг ўзи қолган. Бозор дам олишни ўргатмайди. Ишлашни ўргатади. Биз-ку меҳнат қилишни билардик. У ота-онага қандай қилиб фарзандини ишлатишни ўргатаяпти. Ўйлайсизки, ҳалиги 21 боланинг ичида қўлидан лоақал озроққина бўлса ҳам иш келадиган болалар дам олаяптими? Нотўғри ўйлайсиз. Ота-оналар ишлашга ҳалақит берадиган жажжи фарзандларинигина бу ерга беришган, қолганлари далада. Ўша ёқда «Меҳнат-роҳат» қилиша беради. Уларнинг акалари, опалари ҳам лагерь юзини кўрмай, катта бўлишган. Жин ҳам ургани йўқ.

Ҳар ҳолда, борига шукур қилиши керак. Озиқ-овқатнинг берилмаслиги ҳеч нарса эмас, зарур бўлса, тарбиячиларни ҳам олиб кетиб қолишади. Куни кеча «тепа»дан буйруқ келди: «Кашшофлар уйи» — чопиққа!

— Тунов куни 8-бўлимда қанча ишлаб келдик. Ким-дир, чиқмади, дебдими, роса танқид қилишди. Яна чопиққа, дейишаяпти.

Ана сизга... Дам олаётганларни ҳам чопиққа чиқаринглар, дейишмаганига шукр. Арнасойда бекорчиларни ёқтиришмайди. Улар эса жуда кўп, шекилли. Ҳар ҳолда ноҳиядаги талай ташкилотлар йил-ўн икки ой бўлмаса ҳам, тўққиз ой деҳқончилик қилишади.

Лагерда дам олаётганлар — икки қизча, Гулчеҳра, Умидалар билан суҳбатлашмоқчи бўлдим. У-бу нарсани сўраган эдим, кўзчаларини жавдиратиб лагерлари яхши эканини айтишди.

— Болаларимизга бир марта шоколадли вафли олиб келиб бердик. Жуда қиммат экан. Энди олмаймиз, — дейди Шавкат ака.

Исмоил ШОМУРОДОВ,
журналист.

Луқма

ЙЎЛ АЗОБИ...

Эрта туриб ишга ёки ўқишга ошиқар экансиз, транспортнинг ўз вақтида юрмаслиги, иссиқ кунда бир-икки соатлаб, кўчада қолиб кетиш ҳоллари такрорланавергач, асабингиз таранглашади. Эрталабдан кайфиятингиз бузилиб, кун бўйи ишингизда унум бўлмайди. Ишдан қайтаётиб, яна шу манзарага дуч келасиз. Гапимиз исботи билан бўлгани дуруст.

Тошкент вилояти, Тошкент ноҳиясидаги «Тошкент» давлат хўжалигининг иккинчи бўлимига Келес автокорхонасига қарашли автобуслар қатнайди. «Чорсу» метроси — «Тошкент» совхози» маршрути йўналишига асосан жадвал бўйича бешта автобус қатнаши керак. Лекин кунига маршрутда иккита ёки учта автобус хизматда. Ҳайдовчилардан сабабини сўрасангиз, «Автобуслар бузилган, тузатишга эҳтиёт қисмлар йўқ» дейишади. 478-маршрутнинг жадвал бўйича юрмаслиги, ҳар доим иссиқ кунда бекатда соатлаб туриб қолиш жонига теккан йўловчилар бир неча бор автопарк раҳбариятига ёрдам сўраб мурожаат қилишган. Минг афсуски, ҳақли эътирозлар эътиборсиз қолган.

Ҳозир айни пишиқчилик. «Тошкент» давлат хўжалигидаги аҳолининг кўпчилиги томорқалардаги маҳсулотларни пойтахт бозорларига олиб боришади. Эрталаб автобус биринчи бекатданоқ тоғора, қоп, яшикларга тўлиб кетади. Автобус бекатда тўхташи биланоқ ёш-қари эшикка ёпишади. Ёшлар қариларни, эркаклар аёлларни итариб туртиб чиқиб кетишади. Автобусга чиққач йўловчилар бир-бирларига: «Қопингни ол», «Бозорга кейин ҳам борсанг бўладику», «Биз ишдан кеч қоляпмиз» — деб бақиришади. Кимни айблаймиз. Ҳаётимиз алғов-далғов пайтида болам-чақам деб қаро терга ботиб етиштирган мевасини бозорга олиб кетаётган деҳқонними?! Ёки ҳар куни ишдан кеч қолиб гап эшитавериб асабийлашиб кетган хизматчиларними? Айни пишиқчилик пайтида автобус парки мутасаддилари қўшимча рейслар ташкил қилса айни муддао бўлур эди. Бундан автопарк ҳам манфаатдор бўлади. Йўловчилар ҳам асабларини бузмасдан ўз манзилларига етиб оладилар. Аммо баъзи пайтлари 18-автокорхонанинг «учар» ҳайдовчилари «бир сўмдан берсанглар олиб бориб қўямиз» дейишади. Аслида бу автобуслар жадвал бўйича қатнаши керак. Яна ур-сурлар билан йўловчилар ёпирилиб автобусга чиқишади. Бу ҳол қачонгача давом этади.

Малика ДАМИНОВА,
ТошДД журналистика куллиётининг толибаси.

XX аср кундалиги

ТЕЛЕФОН ҲАР БИР ОИЛАДА БЎЛАДИ

Руминияда ҳар бир оилада телефон бўлади — мамлакат алоқа вазири А. Кирикэ журналистлар билан анъанавий учрашувда тақдим этган алоқа ва телекоммуникацияларни янгилаш ҳамда ривожлантириш дастури ана шуни кўзда тутади. Дастур 15 йилга мўлжалланган бўлиб, Фарангистон мутахассислари билан мустаҳкам ҳамкорликда амалга оширилади.

Вазирнинг гапларига қараганда, бу ишларнинг амалга оширилишини ҳукумат назорат қилиб боради. Вазир барча ишлар қийматининг 5 фоизини халқаро банк ташкилотлари тўлашини, зарур маблағнинг 25 фоизини чет давлатлар ва алоқа соҳасида ихтисослашган фирмалар билан шартномаларга мувофиқ олиш режалаштирилаётганлигини, қолган маблағни мамлакат ичкарисидан қидириб топишини айтди.

Дастур энг янги машина-ускуналарни, тола-оптика системаларини, реле ва алоқа линияларининг янги турларини қўлланишни, замонавий технологиялардан фойдаланишни кўзда тутади.

Д. БОРИСОВ,
ТАСС мухбири.

ҚОПЛОНЧАНИ ИТ БОҚМОҚДА

Хитой халқ жумҳуриятининг шимоли-шарқида жойлашган Харбин шаҳри «Оқшом» рўзномасининг кўпгина муштарийлари рўзномада «Маҳаллий ҳайвонот боғига дог зотли ит зарур» деган эълонни ўқиб ҳайратга тушдилар. Бундай ит янги туғилган қоплонни эмизиш учун зарурлигини билганларидан сўнг ҳайрат тағин ҳам кучайди.

Эълон чиқмасидан олдин бундай воқеа юз берганди. 17 июнда Харбин ҳайвонот боғида қоплонча дунёга келди. Бу Хитойда тутқинликда туғилган шу турдаги биринчи ҳайвон эди. Онаси ҳолсиз бўлганлиги учун қоплончани эмиза олмади. Зоолог мутахассислар кичкина йиртқични сигир сути билан боқишга уриниб кўрдилар. Лекин у бундай сутни бутунлай рад этди. Шундан сўнг «итга эмиздириш» ғояси пайдо бўлди. Рўзномада чиққан эълон аҳолини лоқайд қолдирмади. Ўша куниёқ қоплончани боқишда ёрдам бериш тўғрисида 44 таклиф тушди. «Даъвогарлар» орасидан Харбин яқинида турувчи деҳқоннинг дог зотидан бўлган ити танлаб олинди. Қоплон дунёга келган кунда бу ит учта кучук туққан эди. Шу кучуклардан бирининг ўрнини қоплонча эгаллади.

С. СОРОКИН.
(ТАСС).

Гринвич-Вилледж — Нью-Йоркнинг машҳур ноҳияларидан бири. Ўйламанг, у Манхеттэн ёки Бронкс сингари маъмурий шаҳарлардан эмас. Шаҳарчанинг машҳурлиги — бу ердаги ўзига хос турмуш тарзидир. Гринвич-Вилледжда фақатгина талабалар истиқомат қилишади. Бу ернинг ўзига хослиги ҳамда машҳурлиги ҳам уларга боғлиқ.

СУРАТДА: талабалар шаҳарчасининг оддий кунларидан бири.

С. МАСТОВЕЦ (ТАСС) сурати.

ХАЛҚАРО МУНОСАБАТЛАР КУЛЛИЁТИ ОЧИЛДИ

Прагадаги олий иқтисодий мактабда халқаро муносабатлар куллиёти ташкил этилди. Анча мураккаблаштирилган, лекин холис имтиҳондан ўтган 450 йигит ва қиз сентябрь ойида шу куллиётда таълим ола бошлайди. Янги куллиёт декани профессор Вацлав Бернаский журналистларга шу ҳақда хабар қилди.

Унинг гапларига қараганда, куллиётнинг ташкил этилиши халқаро майдондаги туб ўзгаришлар, шунингдек, ЧСФЖнинг яна жаҳон иқтисодиёти ва сиёсатига қўшилиши билан боғлиқ. Олий иқтисодий мактаб янги эҳтиёжларни ва миллий манфаатларни ҳисобга олиб кенг миқёсда қайта қурилмоқда. Халқаро муносабатлар куллиётидан ташқари миллий иқтисодий, ишбилармонлик хўжалик куллиётлари, шунингдек молия ва кредит, ҳисоб ва ахборот куллиётлари пайдо бўлди. Ғарбдаги энг яхши олий ўқув юртлари билан ҳамкорлик қилиш кўзда тутилмоқда.

Ўтган ҳафта чехия миллий кенгашининг фан, маориф ва маданият қўмитаси Чехияда бешта дорилфунун: Опавада Силезия, Чех-Будейовицасида Жанубий Чехия, Пльзенда Ғарбий Чехия дорилфунунларини, Усти-над-Лабемда Ян Эвангелист Пуркине дорилфунунини, яна Острава дорилфунунини очиш тўғрисидаги қонун лойиҳасини тақдим этди. Бундан мақсад жумҳуриятнинг энг муҳим минтақаларида умумий таълим жараёнини кучайтиришдан иборат.

А. ШАПОВАЛОВ.
(ТАСС).

ҒЎЗАНИ КЎЧАТ ҚИЛИБ ЭКСА БЎЛАДИ

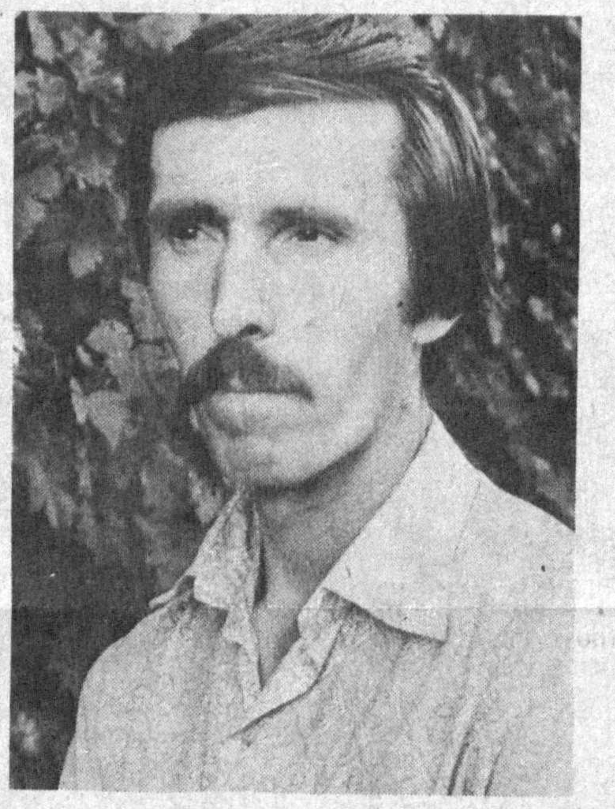

Хонамизга бир йигит кириб келди. Қўлтиғида тўртта китоб. Ҳар бири 250 бетли. Арзини тингладик. Дардман экан. Кашфиёт қилгану афсуски, ўни икки йилдан буён рўёбга чиқаролмабди. Югураверибуммиди, ҳафсаласи сўнганлигини зўрланиб гапирди. «Ёш ленинчи»нинг шу йил 58-сонида Отабек Раззоқов ёзган «Ғўзани кўчат қилиб экса бўладими!» сарлавҳали мақолани ўқигач, яраси янгиланибди. Анча суҳбатлашдик. Муҳандис-конструктор Шуҳрат Аҳмаджоновнинг нияти улуғ. Қишлоқ хўжалигини компьютерлаштириш экан.

— Гурунгимизни тракторлардан бошласак. Чунки қишлоқ хўжалигининг асосий таянчи ҳисобланган бу қудратли техника ҳақида ҳар хил фикрлар юрибди.

— У ўз замонида қишлоқ хўжалигида тўнтариш ясаган, ишларни қайтадан тузишга олиб келган ажойиб машина эди. Уни ҳозир ҳам такомиллаштиришмоқда, қувватини ошириш мақсадида кучлироқ двигателлар ўрнатишмоқда. Тракторчининг ишлаш шароитини яхшилаш ниятида темир арава ўриндиқларини у ёки бу даражада жиҳозлашмоқда ва ҳоказо. Лекин тракторларнинг бугунги кундаги аҳволи ва унинг кейинги ривожланиши қишлоқ хўжалигида катта муаммоларни келтириб чиқаряпти.

— Масалан!

— Далаларимизда «темир от»нинг кўп марта юриши натижасида ернинг сизиш (фильтрация) қобилияти ёмонлашган. Ҳаво, сув ва биокимёвий жараёнлари бузилмоқда, ҳайдаладиган ер қатлами, унинг остидаги тупроқ шиббаланмоқда, бу эса ҳосилдорликнинг пасайишига сабаб бўляпти. Шиббаланган ернинг солиштирма қаршилиги ошганидан заминни ишлаш чоғида қатламнинг майдаланиши ёмонлашди. Тупроқнинг нураши давом этмоқда. Охирги йилларда тракторларнинг вазни ортганлиги натижасида ерга таъсир қилаётган солиштирма оғирлик тобора ошмоқда. Масалан, бу кўрсаткич занжирли (гусеницали) тракторлар учун 40-80 фоизга, ғилдиракли тракторлар учун эса деярли икки марта ошди. Қишлоқ хўжалиги экинларини ўстириш чоғида ҳар хил машиналар далада 10—15 мартагача юриб ўтишади. Натижада ғилдирак ва занжир изларининг умумий майдони ишлов берилаётган дала майдонининг 100—200 фоизини ташкил қилмоқда. Буриш йўлкаларида эса трактор ғилдираклари 6 мартадан 10 мартагача юриб ўтади. Қарабсизки, ҳар хил қишлоқ хўжалиги ўсимликларидан олинадиган ҳосилдорлик 30-35 фоизгача камаймоқда! Масалан, Америко Қўшма Штатлари тракторлар туфайли ернинг ҳаддан ташқари шиббаланиши натижасида ҳар йили 1,2 миллиард доллар зарар кўради. Бизнинг мамлакатимиз зиёни бундан ҳам кўп. Чунки, экин майдонларимиз АҚШдагига нисбатан каттадир.

— Лекин тракторларнинг саноғи улардагидан ҳатто олти марта зиёд экан.

— Охирги 40 йилда шўро Иттифоқида тракторлар ишлаб чиқариш 18, улар двигателлари қувватининг йиғиндиси эса 30 марта ошди. Лекин жамоа ва давлат хўжаликларини бу машиналар билан тўлиқ таъминлаб бўлмаяпти. Чунки янги тракторларнинг 94 фоизи ишдан чиққанларининг ўрнини олмоқда, яъни ҳар 100 та янги тракторнинг фақат 6 тасигина улар умумий сонининг ошишига хизмат қилмоқда.

— Бизда ҳар йили қанча техника ҳисобдан чиқарилишини биласизми!

— Ҳа. 300 мингта трактор, 90 мингта комбайн ва яна ҳар хил қишлоқ хўжалиги машиналари.

— Демак сизда тракторлар зиён, деган фикр бор. Борингки ундан воз кечдик. Яна омочга қайтамизми!

— Трактор ўрнини боса оладиган машиналарни ясаш мумкин ва у баъзи мамлакатларда ясалган ҳам.

— Қаерда! Қачон!

— 1930 йил Москвадаги К. А. Тимирязев номли қишлоқ хўжалиги академиясининг талабаси М. Правоторов трактордан фарқ қиладиган янги қишлоқ хўжалик машинасини — кўприкли мосламани таклиф қилди. Ва бу учун 1931 йили унга муаллифлик гувоҳномаси берилди.

— Унинг ишлаш усули қанақа!

— Ушбу мослама қурилишларда ва корхоналарда ишлатилаётган кўприкли ва чорпояли кранларга ўхшайди. М. Правоторов далага ораси 120 метргача бўлган рельсларни ётқизишни ва улар устидан мосламани юргизишни таклиф қилди. Шундан сўнг далада қилиниши керак бўлган ишга қараб шу «кўприкли мослама»га плуг, сихмола , экгич, ўроқ, ўғит солувчи ва бошқа машина ва механизмларни ўрнатиш кераклигини айтди. Натижада қишлоқ хўжалигида ишлатилаётган барча ўзиюрар машиналардан, яъни тракторлар, комбайнлар ва бошқа ҳар хил машиналардан воз кечиш имконияти пайдо бўлди. «Кўприкли мослама»нинг энг диққатга сазовор томонларидан бири — унга тракторчини ўтқазиш шарт эмас. Чунки мосламани дала четидаги бинода ўтирган оператор пульт ёрдамида бемалол бошқариши мумкин эди.

— Бекорга бу дастёрдан воз кечибмиз эканда.

— Бундай қизиқарли машина ғоясини 30-йилларда марказий матбуотда академик В. Вильямс ва бошқа олимлар, муҳандислар, журналистлар қўллаб-қувватлашди. Лекин машинани лойиҳалашга киришилганда кўпгина техник камчиликлари борлиги маълум бўлди. Масалан, 120 метрлик «кўприк мослама»га юздан ортиқ плуг ёки сихмола ва бошқа механизмлар илиниши ва далада ишлаш чоғида ернинг қаршилик кучини енгиш учун нақадар катта қувватли двигателлар керак эди. 30-йиллар техникаси бажаролмаган шу ва шунга ўхшаш сабаблар туфайли бу ғояни қишлоқ хўжалигида қўллаб бўлмади.

— Уша камчиликларни тўлдирадиган вақт келди, демоқчисизда!

— Мана энди мен таклиф қилмоқчи бўлган янги қишлоқ хўжалиги машинаси ва агрокорхона ҳақида айтсам бўлади. Агрокорхона биноси дала марказида бўйи 500 метр ва эни 120—130 метр қилиб қурилади. Унга яна 100 гектарлик дала ҳам ажратиб берилади. Унинг бир томонига кенглиги 500 метр ва узунлиги минг метр бўлган, яъни 50 гектарлик дала жойлашади. Иккинчи тарафига ҳам 50 гектарлик майдон ажратилади.

— Машина қаердан юради!

— Дала тепасидан ўтказилган темир арқонлардан. Шунда далага ётқизилиши керак бўлган рельслардан қутуламиз ва унумдор ерларни йўқотмаймиз. Шу мақсадда даланинг четига ҳар юз метр масофага баландлиги 6—7 метр келадиган бетон устунлар ўрнатилади. Даланинг кўндалангига, қарама-қарши устунларни бирлаштирувчи темир арқонлар илиниб, учлари ерга мустаҳкам қотирилади. Бундай кўндаланг илинган темир арқонлар сони йигирматадир. (Бундай кўндаланг арқонлар бетон устунларга уч қават қилиб илинади: биринчиси тўрт метр баландликда, иккинчиси беш метр баландликда ва учинчиси 6—7 метр баландликда. Шу сабабли кўндаланг темир арқонлар сони 60 та бўлади).

Энди ҳар бирининг узунлиги минг метргача бўлган темир арқонлар даланинг бўйига тортилади ва бу минг метрлик арқонлар кўндалангига қўйилган темир арқонларга маълум бир темир мосламалар ёрдамида илинади. Арқонлар сони далада бажарилаётган ишга қараб кўпроқ ёки камроқ бўлиши мумкин. Шундан сўнг бир неча ғилдираклари бўлган асосий супани (платформа) мана шу арқонларга илиб қўйилади ва ушбу ғилдираклар ёрдамида супани даланинг у бошидан бу бошигача ҳаракат қилдириш мумкин. Темир илинган бу супанинг ҳаракатланиши арқонли йўл усулида бўлиб, бундай машина тоғларда чанғичиларни ва йўловчиларни ташувчи фуникулёрга ўхшайди. Ғўза парваришининг юмушига қараб тегишли механизмлар ушбу супага маҳкамланади ва шу механизмлар ёрдамида дала ишлари бажарилади.

— Ғўза кўчатини ҳам шу агрокорхонада етиштирсангиз керак! Шундайми!

— Агрокорхонамиз биноси икки қаватдан иборат бўлиб, унинг иккинчи қаватида иссиқхона жойлашган. Унда ғўза кўчатлари етиштирилади. Биринчи қаватига эса ерни заракунандалардан ва бегона ўтларнинг уруғлари ва томирларидан тозалаш цехи, чигитни тувакка экиш, пахта тозалаш, чорвачилик, гўшт тайёрлаш, сут маҳсулотларини тайёрлаш, пахта ёғи ишлаб чиқариш ва асаларичилик цехи жойлаштирилади. Шунингдек, агрокорхонамизнинг биринчи қаватига ип ишлаб чиқариш, тўқимачилик ва тикувчилик цехини ҳам жойлаштиришимиз мумкин. Бу цехларнинг ҳаммаси агрокорхонамизнинг 100 гектарлик даласида етиштириладиган пахта маҳсулотларини ишлашга мўлжалланган ва шу сабабли улар катта бўлмаган бежиримгина цехлар бўлади.

— Энди агрокорхонангизда қилинадиган ишлар ҳақида тўхталсангиз!

— Кузда — шудгор пайтида агрокорхона биноси ичига конвейерлар ёрдамида даладан тупроқ ташиб киритилади. Бу тупроқ баҳорда тувакларга солиш учун ишлатилади. Уни бутун қиш давомида ерни зараркунандалардан ва бегона ўтларнинг уруғлари ва томирларидан тозалаш цехида биологик ва техник воситалар ёрдамида яхшилаб тозаланади.

Март ойининг бошларида тупроқнинг сифати агрокорхонадаги биология лабораторияси ходимлари томонидан яна бир карра текширилгач, тупроқ экиш цехига машиналар ёрдамида ўтказилади. Тупроқ солишга мўлжалланган идишимиз пластмассадан ясалган бўлиб, у иккита ярим бўлаклардан иборат. Экиш олдидан бу яримта пластмассалар машина ёрдамида йиғилади. Экиш цехида маълум миқдорда минерал ўғитлар ва ғўзага оз миқдорда зарур бўладиган мис, бор, марганец, молибден каби микроэлементлардан тайёрланган микроўғитлар ҳар бир идишга солинадиган тупроққа алоҳида аралаштирилиб, идишларга солинади. Сўнгра ҳар бир идишнинг марказига бир донадан чигитни олдиндан биз белгилаган чуқурликкача экади.

Тупроққа ўғит аралаштиришгача ва уни идишга солиб чигитни экишгача бўлган ишларнинг ҳаммасини битта роторли конвейер тизими бажаради. Бажарганда ҳам минутига 1000 дона ёки 21 соат давомида 1,25 миллион дона идишга чигитни экиб бера олади!!!

— Сўнгра чигит неча кунда униш отади!

— Ўртача беш кун деганда. Олтинчи куни машина ёрдамида ҳар бир идишда ўсиб чиққан чигит уруғпалласига қараб ажратилади ва уларни конвейер ёрдамида агрокорхонанинг иккинчи қаватига — иссиқхонага ўтказа бошлаймиз.

— Шу ерда яна битта савол. Нега ғўза кўчати алоҳида идишларда ўстирилади, яъни помидор ва гуруч кўчати каби яхлит, катта идишда етиштирилмайди!.

— Гап шундаки, ғўза кўчатининг томири жуда нозик бўлади. Агар озгина шикастланса ё қуриб қолади ёки кўкарса ҳам жуда нимжон бўлиб, камҳосил берадиган ғўзага айланади. Шу сабабли ҳар бир кўчат алоҳида идишда етиштирилиши ва биргаликда экилиши зарурий талаблардан биридир.

— Чигит униб чиққач, ғўза кўчати неча кун иссиқхонада ўстирилади!

— Бу саволингизга жавоб бериш учун ғўза ривожланишининг беш даврини (фазасини) эсга олиш ўринлидир: униб чиқиш, чинбарг чиқариш, шоналаш, гуллаш ва кўсак даври. Биринчи иккитаси ғўзанинг ўсиш (вегетатив) даврига, қолган учтаси ғўзанинг ҳосилга кириш (генератив) даврига мансубдир.

— Ғўзанинг табиий ўсиш қонуниятидан келиб чиқиб, кўчатни иссиқхонада етиштириш масаласини неча кўринишда ҳал қилиш мумкин!

— Икки кўринишда. Биринчисида чигит идишларга экилгач иссиқхонада дастлабки иккита чинбарг пайдо бўлгунча, ўстирилади. Бунга йигирма кун вақт кетади. Ва кузга бориб пахтамиз 20 кун эртароқ пишиб етилади.

Иккинчи кўринишда ғўзани шоналаш давригача ўстириш мўлжалланган. Яъни ғўза ривожланишининг биринчи учта даври иссиқхонада ўтади ва қолган икки даври пахта даласида давом этади. Чигит экилганидан то биринчи шона пайдо бўлгунига қадар ғўзанинг турига қараб одатда 33 кундан 46 кунгача вақт талаб қилинади. Демак, иккинчи кўриниш асосида ғўза кўчатини агрокорхонада етиштирсак, пахтамиз кузга бориб 33 кундан 46 кунгача эртароқ пишиб етилади!

— Энди ғўза кўчатларини иссиқхонадан далага машиналар ёрдамида кўчириб ўтқазиш ҳақида гапириб берсангиз.

— Пахтани кўчат кўринишида экаётганлигимиздан фойдаланиб пахта майдонини ҳар бир ғўзага тенг миқдорда тақсимлашимиз, яъни кўчатларни энг мақбул (оптимал) жойлаштиришимиз керак. Шу мақсадда ҳар бир гектар ерга неча минг дона ғўза кўчатини экиш маъқул, деган саволга жавоб берайлик.

Пахтачиликда экин (кўчат) қалинлиги тушунчаси бор. Ҳозирги пахта агротехникаси бўйича ер шароитига қараб ҳар бир гектар пахтазорда 80 мингдан 170 минггача, ўртача олганда асосан юз минг туп ғўза ўстирилмоқда. Шу юз минг туп ғўза қандай шароитларда ўстирилаётганлигига ҳам эътибор берайлик. Ҳозирги агротехникада пахта уялаб экилади ва ҳар бир уяга иккитадан бештагача чигит ташланади. Уялар ораси эса 6,5 сантиметрдан 30 сантиметргача бўлиб, натижада бир қатордаги ғўзалар жуда зич жойлашган. Жўяклар ораси эса 90 сантиметр ёки 60 сантиметрни ташкил этади. Бир қатордаги ғўзаларнинг зич жойлашиши оқибатида ғўза томирлари ва шохларининг ўсиши пайтида бир-бирига ҳалақит беради ва пахта ҳосилдорлигининг пасайишига олиб келади.

Ғўза шохланишини ҳисобга олиб ҳар бир гектарга 30 минг пахта кўчатини жойлаштирсак, энг мақбул, деб ҳисоблаймиз. Бунинг учун ёнма-ён турган ғўзалар орасини 62 сантиметр, деб белгилаб, 500 метрлик (аниқроғи 496 метр) масофага 80 дона ғўза жойлашади. Қатор орасини эса 53,3 сантиметрга тенг, деб олсак, минг метрлик (аниқроғи 62,5 сантиметри кам минг метр) масофада 1875 қатор ғўза экилади. Қўшни қатордаги ғўзаларни шахмат тартибида жойлаштириш учун 31 сантиметрга чапроқ ёки ўнгроқ тарафга экилади. Шунда иккита қўшни қатордаги ғўзалар орасидаги масофа 61,6 сантиметрни ташкил этади. Натижада агрокорхонамизнинг бир тарафидаги 50 гектарли далада 30 мингдан жами 1,5 миллион дона ғўза кўчатини эккан бўламиз. Худди шундай агрокорхонанинг иккинчи тарафида ҳам 50 гектарлик далада 1,5 миллион туп ғўза парвариш қилинади.

— Ҳар гектардаги ғўза сонини юз-юз етмиш мингдан ўттиз мингтагача камайтириш ҳосилдорликнинг пасайишига олиб келмайдими!

— 1990 йили Ўзбекистонда ҳар гектар ердан ўртача 27—28 центнердан пахта териб олдик. Шу ҳосил миқдорини бир гектардаги юз минг туп ғўза сонига бўлсак, ҳар туп ғўзадан ўртача 27—28 граммдан хомашё олганимиз маълум бўлади. Агар битта чаноқдаги очилган пахтанинг оғирлиги 5—7 грамм эканлигини ҳисобга олсак, у ҳолда ҳар бир ғўзадан бор-йўғи 4—5 чаноқ пахта териб олдик!

Агар ғўзага яхши шароитлар яратиб берилса, унинг ҳар бирида икки юзтача чаноқ очилиши мумкин. Пахтачилик тарихида 1939 йили битта ғўзада ҳатто 380 чаноқ очилганлиги ҳақида маълумотлар бор.

Шундай қилиб, далага ғўза кўчатларини экиш шаклини белгилаб олдик. Энди шу асосида арқонли машинамизга кўчат экиш механизмларини ўрнатамиз. Ғўза кўчати экиладиган жойни ковлаш учун бурама механизмдан саксонтасини бир-биридан 62 сантиметр масофада жойлаштириб, арқонли машинамиз супасига маҳкамлаймиз. Бундай 80 тадан механизм жойлашган қаторлар сони арқонли машинамизда бир қатордан йигирмата қаторгача бўлиши ва натижада бирварақайига саксон донадан то 1600 тагача кўчатни ўтқазишга эришишимиз мумкин. Бўшаган идишлар таглик билан биргаликда иккинчи арқонли йўл орқали агрокорхонага қайтарилади. Натижада кўчат экиш конвейер усулида тинимсиз бажарилади.

Экиш чоғида ҳар кўчат атрофига ўғит солиш мақсадида чуқурчалар идишдаги тупроқ кенглигидан каттароқ қилиб қазилади. Ҳар бир чуқурдан олинган тупроққа ультрақисқа тўлқин ёрдамида таъсир ўтказилиб, сўнгра унга маълум миқдорда ўғитлар аралаштирилади. Идишдаги кўчат экилгач, унинг атрофига ўғит билан бойитилган олдинги тупроқ қайтарилади. Бу билан биз деҳқончиликнинг энг асосий ғояларидан бири бўлмиш даладаги ҳамма ерни ўғитлашдан ҳар бир ғўзани алоҳида ўғитлашга ўтишни амалиётда қўллаган бўламиз.

— Агар баъзи бир кўчатлар у ёки бу сабабларга кўра дўл уриши, ёмғирнинг кўп ёғиши, касалликлар туфайли қуриб қолса-чи!

— У ҳолда арқонли машина диққат билан қараб чиқади ва қуриб қолганлари ўрнига янги кўчатларни экади. Бу ишни амалга оширишда бизга ҳар бир ғўзанинг даладаги жойлашган ўрни аниқ эканлиги ёрдам беради. Даладаги кўчатлар билан янги экиладиган кўчатларнинг тенг ривожланишини таъминлаш учун агрокорхона иссиқхонасида ғўза кўчатини ўстириш май ойининг охиригача давом эттирилади. Натижада агрокорхонамиз даласидаги уч миллион ғўзанинг ҳаммаси ўсиши учун ва ҳосилга кириши учун тўлиқ шароит яратиб берилади!

— Кўчатлар далага ўтқазиб бўлинди. Энди уларни суғориш ишлари қандай ташкил этилади!

— Агрокорхона даласининг икки четида чуқурлиги беш метр, эни ўн метр ва узунлиги минг метрдан бўлган тўртта бетондан қилинган ҳовузлар қурилади. Бу ўзига хос митти сув омбор бўлиб, унга 200 минг кубометр сув тўпласак бўлади. Кузда шудгор тугагач, дала устига брезент ё полиэтилен ёки шунга ўхшаш материалдан қилинган чодирни ёпиб қўямиз. Натижада куз, қиш ва баҳорда агрокорхона биносининг томига, далага ва ҳовузлар устига ёққан ёмғир ва қор сувларининг катта қисми агрокорхонанинг ҳовузларида йиғилади. Масалан, Тошкент вилоятининг текис жойларида ўртача йиллик ёғингарчилик 250 мм (25 сантиметр) миқдорни ташкил этади. Шу сабабли юз гектар далага олти гектар бино томига ва 4 гектар ҳовуз устига ёққан жаъми ёмғир, қор сувлари 275 минг кубометр бўлади. Агар шу сувнинг олтмиш фоизини ҳовузларда тўпласак, у ҳолда унинг ҳажми 165 минг кубометрни ташкил этади.

Одатда ҳаво ҳароратининг пасайиши кечаси рўй беради. Агар биз кечқурун даламизни чодир билан ёпиб, эрталаб соат тўққизларда ҳаво исий бошлагач, чодирни олиш усулини ишлатсак, у ҳолда ғўза кўчатини ҳозирги вақтдагига нисбатан 10—20 кун эртароқ далага эксак бўлади! Бунинг исботи сифатида ҳозирги кунларда шахсий хўжаликларда плёнкани кечаси ёпиб, кундузи очиш йўли билан эртанги помидор ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштираётганларни мисол қилиб келтириш мумкин.

Жумҳуриятимиздаги сув танқислиги ва Орол муаммолари ҳаммага маълум. Ҳовузларда тўпланган сув агрокорхона даласидаги ғўзаларнинг 40 фоиз талабини қондиради. Четдан эса қолган 60 фоиз сув олиб келинади. Умуман олганда ҳовузнинг чуқурлигини 12 метргача етказиш ва унга агрокорхонага яқин шаҳар ва қишлоқларга ёғаётган ёмғир сувларини ҳам тўпласак бўлади. У ҳолда даладаги ғўзаларнинг юз фоизгача эҳтиёжини ёмғир ва қор сувлари билан таъминлаган бўламиз.

Сувни тежаш мақсадида ғўзалар асосан ёмғирлатиб суғорилади. Зарур ҳолларда томчилатиб суғориш имконияти ҳам бор.

— Дала четидаги ҳовузларнинг вазифалари сув жамғаришдангина иборатми!

— Ҳовуз шамол учириб юрган юзлаб ўтларнинг уруғларини ушлаб қолиш вазифасини ҳам бажаради. Ҳисоб-китоблар кўрсатишича пахта даласида 269 турдаги ўтлар ўсади ва ҳар бир гектар ернинг фақат 30 сантиметрли қатламида 121 миллиондан зиёдроқ ҳар хил ўтларнинг уруғлари бор экан! Ўтларнинг бундай катта қўшинига қарши курашда ҳозирги кунларда қўлланилаётган заҳарли кимёвий моддалар ҳам жуда кам фойда келтиради. Бу курашда энг аввало эҳтиёт чораларини кўришимиз ва даламизга четдан шамол ёки ерга солинаётган гўнг орқали олиб келинаётган ўтларнинг уруғларини чеклаш йўлини топишимиз керак. Шундан сўнггина юз гектарлик даламиз ичидаги жами 12 миллиарддан зиёдроқ ўтларнинг уруғларига қарши экологиямизга зарар етказмайдиган усуллар билан кураш олиб борсак бўлади. Шу сабабли даламизни ҳар хил ўтларнинг уруғларидан ҳимоя қилишда дала четидаги ҳовузлар жуда муҳим ҳисобланган эҳтиёт чора усулларидан биридир!

— Суғориш билан боғлиқ бўлган бошқа маълумотларниям айтоласизми!

— Ҳа. Ҳозирги ғўза агротехникасининг талабларига асосан ернинг шўрини ювиш учун кузда ва қишда гектарига 3—4 минг кубометрдан 6—8 минг кубометргача ва ундан кўпроқ сув сарф қилинмоқда. Шунингдек, ғўзани суғориш меъёри гектарига уч ярим минг кубометрдан ўн минг кубометргача бўлишига қарамай, одатда 15—25 минг кубометр ва ундан ҳам кўпроқ сув ишлатилмоқда. Сувнинг бу қадар кўп исроф қилиниши натижасида ҳозир Бухоро вилоятининг юз фоиз, Фарғона водийсининг ва Қашқадарё вилоятининг, шунингдек, Мирзачўлнинг ярмидан кўпроқ ҳудудидаги ер ости сувларининг сатҳи кўтарилган ва бу хавфли кўрсаткич йилдан-йилга ошмоқда.

— Кишиларни чўчитиш ниятида тўқилган ваҳима эмасми бу!

— Ҳақиқатни гапиряпман. 1990 йил августида Бухорода ўтказилган текширишлар натижасида ер ости сувларининг қарор топган саҳни ҳақидаги ташвишли далиллар бор. (Қавс ичида ўша ернинг табиий нам сақлайдиган сатҳининг чуқурлиги кўрсатилган). Бухоро шаҳрида XII аср бошида қурилган Намозгоҳ масжиди олдида 1,86 метрни (5,0—7,0 метр); XIX аср бошларида қурилган Чор Минор мадрасаси яқинида 2,6 метрни (10,0—13,0 метр); Бухоро яқинидаги Сайфуддин Боҳарзий мақбараси яқинида 3,5 метрни (7,0—15,0 метр) ташкил этди!

Ғўзанинг ҳозирги агротехникаси асосида ҳамма еримиз, сувимиз, ҳатто ер ости сувларимизгача заҳарланиши ва бунинг оқибатида жумҳуриятимиздаги миллионлаб одамларнинг касал бўлиши етмагандай энди тарихий шаҳарларимиз ҳам аста-секин вайрон бўлиш арафасидадир!..

— Сиз тавсия қилаётган усуллар хорижда қўлланилганми!

— Ўсимликларни кўчат қилиб экиш дунёнинг кўп мамлакатларида, айниқса, Японияда кенг оммавийлашмоқда. Шу мақсадда қурилган иссиқхоналарнинг умумий майдони бўйича Япония дунёда биринчи ўринни эгаллаб турибди. Япон деҳқонлари кўчат қилиб экиш усули ёрдамида йилига одатда 3 марта (олдин шоли, сўнгра буғдой ёки дуккакли экин, кейин тарвуз) баъзи экинлардан эса 7—8 марта ҳосил олишмоқда! Шу сабабли оролларда жойлашган бўлишига қарамай, Япония ўзининг 123 миллионлик халқини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминламоқда.

— Ғўзани кўчат қилиб экиш ғояси жумҳуриятимизда биринчи бор кўтариляптими!

— Йўқ. 30-йилларда ғўзани кўчат қилиб экиш ҳақида жумҳурият раҳбариятининг қарори чиққанлиги ва ҳатто қоғоз тувақлар ишлаб чиқариш учун қоғоз фабрикаси ҳам қурилганлиги тўғрисида 1979 йили академик В. Қ. Қобулов айтган эдилар. Лекин далага зарур бўлган ғўза кўчатларининг умумий сони нақадар катта бўлганлиги сабабли ўша 30-йилларда қўл меҳнати ёрдамида бу хайрли ишни амалга ошириб бўлмади. Бугунги кунда буни машиналар зиммасига юклаш имконияти бор.

Кўприкли машиналарни лойиҳалаш ва ясаш устида ҳозир Япония, АҚШ, Англия, Польша, Австралия ва бошқа мамлакатларда иш олиб борилмоқда. Ҳатто 1985 йил Японияниңг Цукуба шаҳрида ўтказилган Халқаро «Экспо-85» кўргазмасида шоли кўчатини экадиган японларнинг кўприкли машинаси намойиш қилинди. Тикув машинаси кийимни қандай тез тикса, худди шундай тезликда шоли кўчатини экиб кўрсатади. Демоқчиманки, қишлоқ хўжалигида замонавий, янги машиналарни лойиҳалаштириш ва қўллашга вақт етди.

Суҳбатдош Қурбон АЛИ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

7-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
8-, 9-, 11-синфларни битирган ёшларни
ҚЎШМА КАСБЛАР БЎЙИЧА

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

11-СИНФНИ БИТИРГАНЛАР УЧУН, ўқиш муддати — 1 йил;

ёритиш тармоқлари ва ёритиш электр монтажчиси,
автомашина ҳайдовчилари (Шўро Армияси сафларида хизматни ўтаб қайтганлар учун 1 йил, Тошкентда қайд қилинган бўлиши шарт),
электр монтажчи-киномеханик,
радиотелеаппаратураларни таъмирлаш ва уларга хизмат кўрсатиш бўйича механик;
электр монтажчи. **Ўқиш муддати — 2 йил.**

9-синфни битирганлар учун, ўқиш муддати — 2 йил, ўрта маълумотсиз;

электр монтажчи-электр пайвандчи, электр пайвандчи-авточилангар, назорат-ўлчов асбоблари ва автоматикани таъмирловчи чилангар-электр монтажчи, киномеханик, электр-монтажчи.

Тўлиқ ўрта маълумот олиш учун соат 14.00 дан бошлаб билим юрти қошидаги кечки мактабда машғулотлар олиб борилади.

9-синфни битирганлар учун, ўқиш муддати — 3 йил (танлов асосида тўлиқ ўрта маълумот олиш билан); авточилангар, назорат-ўлчов асбоблари ва автоматикани таъмирлаш бўйича чилангар, электр монтажчи, қўлда ёйсимон усулда пайванд қилувчи электр пайвандчи.
фильмларни текшириш ишини бажара оладиган киномеханик.
8-синфни битирганлар учун, ўқиш муддати — 2 йил;
электр монтажчи-авточилангар.

Манзилгоҳимиз: 700022, Тошкент шаҳри, Қушбеги кўчаси, 8-уй (Тошкент тўқимачилик комбинати қаршисида). Телефон: 53-31-21.

Ўзбекистон ССЖ Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

ОҲАНГАРОН БИНОКОРЛИК МАТЕРИАЛЛАРИ САНОАТИ ТЕХНИКУМИ

кундузги ва сиртқи бўлимларга

қуйидаги мутахассисликлар бўйича
1991—1992 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Саноат корхоналари ускуналарини ўрнатиш ва таъмирлаш (техник-механик), бинокорлик қурилиш материаллари саноатининг ускуналарини ишлатиш ва таъмирлаш (техник-механик), саноат корхоналари ва граждан-ларга қарашли бинoларнинг электр ускуналарини ўрнатиш ва ишлатиш (техник-электрик), полимер материалларидан тайёрланган қопламалар ҳамда буюмлар ишлаб чиқариш (техник-технолог).

Техникумга кирувчилардан қуйидаги ҳужжатлар кундузги бўлимга 15 (сиртқи бўлимга 20) августгача топшириш талаб қилинади:

Аризалар (форма 11, қабул комиссияси томонидан таъмин этилади), маълумоти ҳақидаги ҳужжатнинг асли, соғлиги ҳақида 086/У намунадаги тиббий маълумотнома, 6 та сурат, бош кийимсиз (3х4), меҳнат ёки жамоа хўжалиги дафтарчасидан кўчирма.

Туғилганлик ҳақида гувоҳнома ёки паспорт, ҳарбий билет ёки рўйхатга олиш гувоҳномаси шахсан кўрсатилади.

ТЕХНИКУМГА КИРУВЧИЛАР ҚУЙИДАГИ ФАНЛАРДАН ИМТИҲОН ТОПШИРАДИЛАР: 8-9 синф ҳажмида маълумотлилар: математика (оғзаки), ўзбек (рус) тилидан (диктант).

10-11 синф ҳажмида маълумотлилар: математика ёки кимёдан (оғзаки), ўзбек (рус) тилидан (диктант).

ЭСЛАТМА: полимер материаллардан тайёрланган қопламалар ҳамда буюмлар ишлаб чиқариш мутахассислиги бўйича математика ўрнига кимёдан 10-синф ҳажмида кириш имтиҳони топширилади.

ЎҚИШ ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Техникум қошида замонавий ётоқхона ташкил топган.

Техникум манзилгоҳи: Оҳангарон шаҳри, Димитров кўчаси, 2.

Телефонлар: 5-30-71, 5-30-70.

М. АШРАФИЙ НОМЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ КОНСЕРВАТОРИЯСИ

1991—1992 ўқув йили учун
Телевидение ва радио овоз режиссёри ихтисоси бўйича
(ўзбек гуруҳига)

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ЎҚИШ МУДДАТИ — 5 ЙИЛ.

Ўқишга кириш қоидалари, талаблари ва имтиҳонлари тўғрисида маълумот олиш учун консерваторияга, Ўзбекистон ССЖ Давлат телерадиоқўмитасининг Ходимлар бўлимига ва вилоятлардаги телерадиоқўмиталарига мурожаат қилиш керак.

Консерватория манзилгоҳи: 700000, Тошкент шаҳри, Пушкин кўчаси, 31-уй, Қабул комиссияси.
ТЕЛЕФОНЛАР:

Консерватория 33-52-74, 33-82-06.

Ўзбекистон ССЖ телерадиоқўмитасининг Ходимлар бўлими: 44-14-39, 44-02-37.

ТОШКЕНТ МЕҲМОНХОНА ХУЖАЛИГИ ТЕХНИКУМИ

қуйидаги ихтисослар бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

«Меҳмонхоналарда ва сайёҳлик комплексларида хизмат кўрсатишни ташкил қилиш» (11-синфлар негизида), кундузги ва сиртқи бўлимлар;

«сартарошлик санъати ва манзарали пардоз» (11-синфлар негизида), кундузги бўлим;

«кийимларни кимёвий йўл билан тозалаш ва бўяш» (9-синфлар негизида) — «техник-технолог».

«Меҳмонхоналар ва сайёҳлик комплексларида хизмат кўрсатишни ташкил қилиш «ихтисоси бўйича ўқишга кирувчилар рус (она) тили ва адабиётидан (ёзма), географиядан (оғзаки) имтиҳон топширадилар.

«Сартарошлик санъати ва манзарали пардоз» ихтисоси бўйича ўқишга кирувчилар географиядан (оғзаки), рангтасвир ва расмдан; «техник-технолог» ихтисоси бўйича кирувчилар эса — кимёдан, ўзбек ва рус тилларидан (диктант) имтиҳон топширадилар.

Техникумни битирганлар жумҳурият сайёҳлик комплекслари доирасидаги шаҳар меҳмонхоналарига, шунингдек Ўзбекистон ССЖ Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш вазирлиги ихтиёрига юбориладилар.

Техникум директори номига ёзилган аризага қуйидаги ҳужжатлар қўшиб топширилади: ўрта ёки тўлиқсиз ўрта маълумоти тўғрисида ҳужжат (асли), 086/У намунадаги тиббий маълумотнома, (ишловчилар учун) меҳнат дафтарчасининг нусхаси, 3х4 см. катталикдаги 4 та фотосурат.

Паспорт ва ҳарбий хизматга оид ҳужжатлар шахсан кўрсатилади.

Ўқишга қабул қилинганларга ётоқхонадан жой берилади.

Аризалар — 10 сентябргача қабул қилинади.

Қабул комиссиясининг манзилгоҳи: 700102, Тошкент шаҳри, Сирғали ноҳияси, Йўлдош даҳаси, 10-мавзе, 63 «а» уй (58, 75-автобуслар; 19-троллейбус).

Телефонлар: 57-70-43, 58-38-85.

КАМАЛАК

ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

Ёшлар ижоди

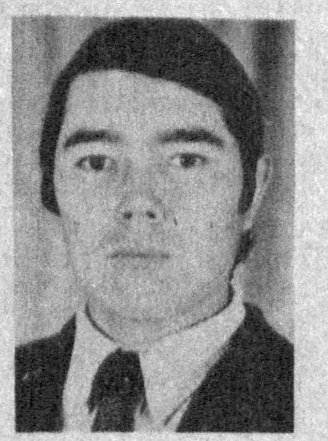

Маҳмуд РАЖАБ Хоразм вилояти Гурлан ноҳиясидаги Шанги қишлоғида туғилган. Бухоро дорилмуаллимининини тугатган. Шеърлари жумҳурият матбуотида эълон қилинган. Айни пайтда ўрта мактабда илмий бўлим мудири бўлиб ишлайди.

БАЛИҚ

1.

Не тонгким сен эмас, дарё адашди,
Дарёга қўшилиб оқаверасан.
Оқибат бошингни сувдан чиқариб
Ночор кўкка қараб боқаверасан.

2.

Балиқ ўлди нима, ўлмади нима,
Барибир кўзини очиб ётади.
Балиқ ўлди нима, ўлмади нима,
Гапира олмайди тирикликда ҳам.
Балиқ ўлди нима, ўлмади нима,
Ўлгандан кейин ҳам сўяверарлар.
Сира ачинмайман ўлса, ҳеч қачон
Думи сасимайди унга қўшилиб.

ОГАҲИЙ— МИРОБ

Дунё — ҳаммом, бандаи олам
Фақат чўмилмоққа келганлар.
Пок келиб, пок кетсин,
Ювилар —
Туғилганлар ҳамда ўлганлар.
Гоҳо ўтга топинар инсон,
Улуғлайди гоҳо самони.
Фақат сувда акс этар осмон,
Изладим мен сувдан худони.
Ифлосланиб бормоқда тупроқ,
Топтар уни нопок қадамлар.
Таҳоратга муҳтождир замин,
Таҳоратга муҳтож одамлар.
Томирларим — дарё, Фотиҳлар
Ювар қўлу оёқларини.
Қон тупроқни ювади Аму
Ўзгартириб қирғоқларини.
Гуноҳ — гар пок эмас тупроқ, тан
Бир қатра сув юз қатла савоб.
Токи ташна Хоразм — Ватан,
Йўқ, шоирмас Огаҳий — мироб.
Олам кутар бир янги даҳо,
Еру осмон илҳақ муждага.
Покланиб ол, Хоразм воҳа
Бормоқдасан буюк саждага.

Хитойлик муштарийлар учун

Ўзбекистон адабий мероси билан ошно бўлаётган хорижий муштарийлар davраси кенгайиб бормоқда. Абдулла Қодирийнинг «Меҳробдан чаён» романининг Хитойда чиқарилиши шундан далолат беради.

Мазкур асар икки таржимоннинг саъй-ҳаракатлари туфайли ўқувчилар қўлига бориб етди. Доцент Лю Финжан ўзбек-уйғур маданиятининг ўзаро таъсирини анчадан бери қизиқиб ўрганмоқда. Олим нафақат тарихий алоқалар билан, айни вақтда Шўро даври адабиёти, жумладан қатлиом этилган ёзувчиларнинг ижоди билан ҳам шуғулланмоқда. Бошқа таржимон Хао Гуанжун гарчи кўпроқ халқ оғзаки ижоди билан шуғулланса-да, ҳамкасбининг бу интилишларига ҳамкор бўлди. У ўз халқи орасида «Ҳақиқат ва адолат жарчиси» бўлиб танилган адиб Абдулла Қодирийнинг романи билан Хитой ўқувчиларини таништириш учун ғайрат билан ишга киришди. Дарвоқе, у бунга қадар Навоий, Лутфий ғазалларини таржима қилиб, халқ ҳурматини қозонган эди.

(ЎзТАГ).

«БОЛАЛАР—АЖОЙИБ ХАЛҚ»

«Кванбок» («Тикланиш») маданий марказига корейс миллатига мансуб болаларни йиғиш фикри анчадан буён бор эди. Лекин маблағнинг йўқлиги, вақтнинг етишмаслиги ишнинг белига тепарди. Шу ноқулайликларга қарамай, болалар гуруҳ-гуруҳ бўлиб, катта-кичик концертларда ўз санъатларини намойиш этиб келдилар. Томошабинлар қалбини эгаллаб ҳам улгурдилар. Кўп ўтмай корейс миллий санъатини тарғиб қилаётган болакайларга ҳомийлар ҳам топила қолди. Улар — муҳандислик ишлаб чиқариш ташаббуслари марказининг Тошкент филиали ҳамда пойтахтдаги 21-мусиқа мактабидир.

Шу мактаб саҳнасида илк бор корейс ўғил-қизлар расман катта концерт бердилар. Мустақил. Ўз тенгдошлари учун. Андрей Кимнинг мусиқаси, «Родник» скрипкачи болалар дастасининг чиқишлари йиғилганларни хушнуд этди. Она-бола Кимларнинг қўшиқлари, Пхеньянда бўлиб ўтган фестивал иштирокчиси Женя Югайнинг скрипкада ижро этган куйи томошабинлар томонидан узоқ олқишланди.

— Болалар «бош-қош» бўлган биринчи миллий анжуман менимча рисоладагидек ўтди, — дейди кеча ташкилотчиси В. Н. Шеревский. — Истиқболда катта режалар бор. Улардан бири корейс болалар филармониясини ташкил қилишдир.

Кеча давомида болалар 150 сўм миқдорида пул жамлай олдилар. Шу маблағни якдиллик билан Жигаристонда жабр кўрганлар ёрдам фондига ўтказдилар.

А. ЗАМШЕВА.

• • •

Суратда: скрипкачилар дастаси.

Сураткаш В. АН.

Мавзуни муштарий танлайди

Саҳнада тумонат хонанда, қуйисида бир талай мусиқачи, ортида театр ҳаёти билан боғлиқ ўнлаб касбдаги кишилар. Залда эса бор-йўғи йигирмага яқин томошабин ҳомуза тортиб ўтиришибди. Мазкур манзара жумҳуриятимиздаги икки опера ва балет театри учун хосдир. Бунақа ҳолат бугун ёки кеча содир бўлгани йўқ. Тошкентда Алишер Навоий номли, Самарқандда Ҳамид Олимжон номли опера ва балет театрлари ташкил этилгандан буён аҳвол шу. Санъат навниҳолга ўхшайди. Агар унумли тупроққа ўтқазилса, дарров гуркираб барг ёзади. Опера ва балет миллий маданиятимизга зўрлаб ёпиштирилган ямоқдир. Санъатшунослар ва ана шу санъат туфайли ризқини териб, қозонини қайнатиб юрганлар учун каминанинг ушбу даъвоси қаҳр-ғазаб туйғусини уйғотиши табиий. Лекин бугунги ҳақиқатнинг юзига тик қарамоқ керак. Опера ва балет санъати қайта қуришнинг иқтисодий талабларидан келиб чиқилса турган-битгани зарардир.

Агар эътибор берсанглар, ҳар йили мазкур театр томонидан «ўлмаган жонга мадор» қабилида корхоналарга ва ташкилотларга мажбурий чипталар тарқатилади. Шундай кунлар театрнинг зали маъмуриятнинг тазйиқи билан бир мунча тўлади. Томоша ихтиёрий бўлсагина кўнгилга татийди. Аммо мажбурий бўлсачи...

Танаффус пайтида зал ўғри урган уйдек бўшаб қолади. Зўраки томошабинлар бирпасда «қуён бўлишади». Чунки опера ва балет Ғарб маданияти билан чамбарчас боғлиқ. Бу билан Галия Измайлова, Бернора Қориева, Саодат Қобулова каби кўплаб санъаткорларимизнинг маҳоратини камситмоқчи эмасмиз. Аксинча, улар билан ҳақли равишда фахрланамиз. Лекин ҳозир гап айрим санъаткорлар ҳақида эмас, балки улар тарғиб этган санъатнинг халқчил ёки халқчил эмаслигида кетаяпти.

Мен қирқ ёшга кириб, опера ва балетни ёқлаб гапирган, ойнаи жаҳон орқали ана шу санъат билан боғлиқ бирор-бир спектаклни охиригача томоша қилган ўша сабр-тоқатли одамни учратган эмасман. Агар халқ орасида «опера ва балет сизга ёқадими?» деган анкета тарқатилса, аминманки, жумҳуриятнинг 90 фоиз аҳолиси «тушунмаймиз ёки ёқмайди» деб жавоб бериши аниқ. Бордию давлат ана шу театрларни дотация (маблағ) билан таъминлаб турмаганида, жон таслим қилиши эҳтимолдан йироқ эмас. Шу боис ўзимиз хушламаган, эшовидан тушови қиммат бўлган соҳага пул совуриш сиёсий лўттибозлик эмасми, деб баъзан ўйлаб қоламан.

Жумҳуриятимиз хўжалик ҳисобига ўтса, мазкур театрларнинг юзлаб аъзосини қайси маблағ билан боқамиз. Бу театрлар қошида аскиячилар, қизиқчилар, миллий қўғирчоқ труппаларини ташкил этилса кўп савоб иш бўларди.

Бедодликни қарангки, ним чорак тўлган залларда нари-дан-бери муқом қилган балет артистлари орасида жумҳурият, ҳаттоки ССЖИ халқ артисти унвонини олганлар бор-у, халқимизга табассум улашадиган беминнат аскиячиларимизга эса халқ артисти у ёқда турсин, ҳаттоки ойнаи жаҳонга ҳам таклиф этишмайди. Халқ эътиборини қозонган том маънодаги бу санъаткорларнинг кўпчилиги пенсия ёшида бўлса ҳам уларга ғамхўрлик қилиш ҳеч кимнинг эсига келмайди. Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ, деб шуни айтишса керак-да.

Тошкентда оперетта театри ташкил этилганда сиёсий корчалонларимиз «Оперетта қанақа бўлишини биз кўрсатиб қўямиз», деб маънодор томоқ қиришган эди. Ҳақиқатдан ҳам «кўрсатиб қўйишди» ва «кўрсатишяпти». Лекин томошабин йўқ. Томошабин бу томошаларни ҳазм қилолмаяпти, минг йиллардан бери қулоққа қуйиб келаётган миллий урф-одат туфайли оперетта артистларининг шиддат билан юқорига кўтарилган хушбичим оёқларини завқланиб томоша қилиш ўрнига, негадир уялиб юзини четга бураяпти. Гарчи томошабин бўлмасада, мазкур театр жон бергани йўқ. Чунки Давлат беминнат пул билан таъминлаб турибдида. Ваҳоланки, беҳуда совирилаётган бу маблағлар тиббиёт ва маорифга сарфлангандами, гарчи маънавий қашшоқлигимизча қолсакда, қорнимиз тўқ, жисмимиз соғлом бўлармиди. Қорин масаласи бугунги кунда олдинга бош масала сифатида чиқмоқда.

Миллий маданиятга Оврупо маданиятини зўрлаб пайванд қилиш масаласи бўйича «Ўзбекфильм»да ҳам ўзига хос мутахассислар бор. Моҳир бастакор Сулаймон Юдаков куй басталаган «Маҳаллада дув-дув гап» фильмини ҳаяжонсиз кўриш мушкул. Мутал Бурхонов, Собир Бобоев, Дони Зокировлар куй басталаган фильмларчи? Кейинги йилларда фильмларга мусиқа ёзиш миллий санъатни тушунмайдиган айрим композиторларнинг кундалик тирикчилигига айланиб қолди.

Яқинда Элёр Эшмуҳамедовнинг «Фалажлик» деган фильми марказий ойнаи жаҳон ва Иттифоқ экранларида намойиш этилди. Фильм шов-шувга сабаб бўлсаям, лекин унда миллий калорит деган нарса жуда кам. Агар қаҳрамонлар номини руслаштирганда ҳам, воқеалар жойини Иттифоқимизнинг бирор минтақасига кўчирилганда ҳам ҳеч нарса ўзгармасди. Битта-иккита эпизоддан ташқари фильмдаги воқеалар айнан жумҳуриятимизда содир бўлганини айтиш қийин. Зеро, кадр ортидаги янграётган мусиқада ҳам ўзбекона руҳ сезилмайди. Мен композиторларни миллий руҳни билмасликда айбламоқчи эмасман. Менимча сартарош этикдўзлик қилмаслиги керак. Негаки сартарош сартарошда. «Ўзбекфильм» режиссёрлари негадир миллий кадрлар у ёқда қолиб озорбайжонлик Ибрагимбеков, москвалик Токарева каби сценаристларга мурожаат қилаётганлиги ажабланарли ҳолдир.

Яқинда «Ўзбекистон адабиёти ва санъати»да бир танқидчи «Ўзбекфильм»да ўзбекча сценарий бўйича муҳаррирлар сони кўпаяди, деб ёзгани тўғриси саратонда ёққан қизил қор бўлди. Ё, алҳазар, шунақа даъволардан сўнг миллий жумҳуриятда яшаётганлигингга ҳам шубҳаланиб қоласан киши. Агар аҳвол шундай бўлса, у ҳолда ўзбек тилига давлат мақомини бериш ҳақидаги машҳур қарор қуруқ дабдабабозликдан иборат бўлиб қоладику. Ёки бу қарор «Ўзбекфильм»га тааллуқли эмасмикан?

Ана шу киностудияда яратилган фильмлар мазмунидан келиб чиқадиган бўлсак, уларнинг қарийб 70 фоизи инқилобга, жамоалаштиришга бағишланган фильмлардир. Бир танишим аския юзасидан «агар босмачилар бўлмаганида, «Ўзбекфильм»ни бутунлай ёпиб қўйишга тўғри келарди», деган эди. Ростдан ҳам биз бу студия томонидан яратилган фильмларни томоша қилиб завқланмаймиз. Мавзу жиҳатидан бир-бирини айнан такрорлайдиган фильмларни яратиш осон бўлса керакки, режиссёрларимиз қалқон қилинган бу темага қайта-қайта мурожаат қилишади. Хуллас, тил ҳақидаги қарор ҳам бу киностудияни бир чақирим наридан четлаб ўтган кўринади. Акс ҳолда, бир сеансдан сўнг, томошабинлар ижирғаниб эслайдиган фильмлар яратилмаган бўларди. Театрларда ҳам аҳвол бундан яхши эмас. Жумҳуриятимизнинг фахри бўлган Ҳамза номли драматик театр ҳам бугунги кунда дотация билан кун кечирувчилар аҳволига тушиб қолган. Театрда эл ҳурматини қозонган санъаткорлар кўп. Лекин саҳнага олиб чиқилаётган спектаклар руҳсиз, жонсиз қўғирчоққа ўхшайди. Актёрлар ижросида ортиқча кучаниш, шарқона бўрттириш дарҳол сезилади. Бу ўринда шу театр ижросидаги бир қатор спектаклларни Москва театрларида қўйилган спектакллар билан солиштирганимизда, жумҳуриятимиз актёрларининг ижросида аллақандай сунъийлик ва ўзига ишончсизлик баралла сезилади. Москва театрлари актёрлари худди турмушдагидек саҳнада эркин ҳаракат қилишади. Ҳаракатлари ва дикциясида оддийлик ва ҳаётдагидек жўнлик сезилади. Бизнинг актёрларимиздек қўлларини пахса қилиб, ҳайқиришмайди. Ёки ўз ожизликларини ифода этиш учун бошини ушлаб намойишкорона инграшмайди.

Юқорида санаб ўтилган иллатларни режиссёрнинг ночорлиги билан изоҳласа бўлади. Жумҳуриятимизда негадир Ҳамза номли ва Алишер Навоий номидаги театрларни танқиддан юқори туради, деб ҳисоблаш одат тусига кирган. Зангори экран орқали намойиш қилинган «Қутлуғ қон» спектаклини силлиқ чиқди, дейиш қийин. Режиссёр талқинида, актёрлар ижросида яна сунъийлик сезилади. Бу ҳол театрнинг ҳалиям ўз услубига, Баҳодир Йўлдошевдек талантли режиссёрга эга эмаслигини кўрсатаяпти. Отахон театр афишаларида ёш драматургларнинг номини учратиш амри маҳол. Мазкур театрда пьеса қўйиш учун камида машҳур ёзувчи ёки ҳеч бўлмаганда бирон унвон соҳиби бўлиши керак. Театрнинг бугунги инқирози «ёш от яхши чопгани билан узоққа бормайди, кекса от секин юради, аммо узоққа боради», деган нақл билан боғлиқ бўлса ажабмас. Лекин бунақа шиор билан тараққиёт карвонини олға жилдириш қийин. Бизнингча, театр қошида ёш драматурглар билан ишлаш бўлими ташкил этилса, яхши асарларга муҳтожлик сезилмаган бўлур эди.

Абдурасул МУРОДОВ.

Хандалар

СУВГА ҚУЙИБ ЮБОРДИМ

Эр балиқ овидан қуруқ қайтди.
— Ўлжа қани? — сўради хотини.
— Дарёга ташлаб юбордим.
— Жинни бўлганмисиз?
— Мен эмас, Аҳмадов жинни бўлган.
— Аҳмадовингиз ким?
— Қўриқхона бошлиғи.

ҚАБУЛХОНАДА

— Бироз сабр қилинг, ҳозир бош қашишга вақтим йўқ, — деди ишбоши.

— Кечирасиз, мен бош қашлатишга эмас, бошқа юмуш билан келувдим, — деди қабулга келган киши.

Тожикчадан Муҳаббат ҚАҲҲОРОВА ўгирган.

Муштарийлар учун мусоҳаба

БЕЛИДА БЕЛБОҒИ БОР

Тўғриси, аввалига у суҳбатлашишга кўпам рўйхушлик бермади. Охири, «Жуда мақтаб юбормасангиз, майли...» деди.

— Анвар, кўпчилик футболда тўп киритиб, шуҳрат қозонишни афзал билади. Сиз эса, аксинча, нега дарвозабонликни танлагансиз!

— Уч-тўрт ёш катта акаларим билан бирга коптоқ тепиб, чарчамасдик. Кичкиналигим учун дарвозадан бошқа чизиқни «ишонишмасди». Шу-шу дарвозабонман. Бундан ҳеч афсусланмайман. Албатта, кўча футболи билан қониқиб қолмадим. Ишонч ва ихлос мени Когондаги болалар ва ўсмирлар спорт мактабига етаклади. У ерда биринчи устозим Шамил Махсумов қўлида тарбияландим. Кейин «Каршистрой», «Помир», «Пахтакор», ва ниҳоят «Навбаҳор».

— Барибир шу саволни бермасам бўлмайди. «Пахтакор»дан нега кетдингиз!

— Очиғи, кек сақлайдиганлар хилидан эмасман. Федор Сергеевич негадир менга ишонмади. Балки, мендан ҳам ўтгандир. Тўғри, ўйин пайтида ҳаяжонланардим. Тажрибам кам эди. Кўп хато қилардим. Бунинг учун ўзим ҳам қийналардим. Лекин, Тошкентдан кетиш мен учун енгил бўлмади. Руҳан қийналдим. Ўзбеклар орасидан дарвозабонлар жуда кўп чиққан. Аммо уларнинг бошини ҳеч ким силамаган. Охири, футболни ташлаб кетишган.

— Ҳар бир ўйинга белбоғ боғлаб тушаяпсиз! Белингиз оғрийдими!

— Йўқ. Учрашув бошланишида мухлислар яхши ният билан шундай қилишади.

— Тасодиф юз бериб, кутилмаганда Новиков қўнғироқ қилиб, «Пахтакор»га кел» деса...

— Йўқ, дердим. Кетсам, ахир бу ерда менга ҳар ўйинда ишонч билдираётган минг-минглаб ишқибозларнинг юзига оёқ қўйган бўлмайманми? Мақтаниш эмас, мен бахтимни Наманганда топдим. Энди шу бахтни йўқотишни сира-сира истамайман.

— Сир бўлмаса, айтсангиз. Нима учун ўн бир метрлик жарималарни Синелобов ёки Арслонов тепмаяпти-ю, сизга ишонишяпти!

— Қизиқ бўлди, Ленинградда «Зенит» билан ўйнаётгандик. Ҳакам мезбонлар томон жарима белгилади. Тўсатдан менга сен тепсанг-чи, дейишди. Ишончни оқладим. Шу-шу бўлди-ю, менга ишониб қолишди.

— Бир нарсага ҳайронман. Аксарият командаларимизда ўйнаётган дарвозабонларнинг таржимаи ҳолига разм солсангиз, уларнинг кўпчилиги Россия, Украина ёки бошқа жумҳуриятлардан. Нима, ўзбек болалари орасидан дарвозабон тайёрлаб чиқариш шунчалик қийинми!

— Минг афсус, шундай. Бу масала кўпроқ тренерларга тааллуқли. Излаган топади. Ўзбекистонда иқтидорли ёш дарвозабонлар кўп. Лекин, уларга эътибор йўқ. Катта майдонларга чиқишолмаяпти.

— «Навбаҳор» бу йил олий лигага чиқа оладими!

— Олдиндан бир гап айтиш қийин. Келинг, башорат қилмайлик.

— Оилангиз тўғрисида...

— Оилалиман. Турмуш ўртоғим Марваридхон — уй бекаси. Уч фарзанднинг тарбиясини бўйнига олган. Катта қизим Наргиза тўққиз ёшда, мактабга боради. Эгизаклар Эркин ва Нигоралар ҳали олти ёшдалар. Ҳеч нарсадан камчилигимиз йўқ. Уч хонали уйимиз бор.

— Узоқ сафарлар, эрта кетиб, кеч қайтишларга турмуш ўртоғингизнинг муносабати қандай!

— Ўн йилдан бери биргамиз. Футбол ўйнашимга қарши эмас. Фақат ҳамма оилаларда бўлганидек, сафардан олдин бир оз ташвишга тушиб қолади. Умуман, футболчининг хотини бўлиш қийин...

Суҳбатдош Мирза АБДУЛЛА.

Ранг-баранг олам

РАНГИ ЎЗГАРУВЧАН ҚУШ

● ҒАРБИЙ АФРИКАДА шундай бир қуш яшайди, ташқи кўринишдан ёввойи каптарларга ўхшайди. Бироқ патларининг ранги ҳар хил — товус каби товланади: зангор, кўк, сариқ ва тўқ қизил рангда. Аммо бу қушнинг яна бир қизиқ хусусияти борки, у ёмғир остида қолса, ранглари «ювилиб», бўзрайиб қолади. Қуёш чарақлаб чиққач эса яна аввалгидек ял-ял товланади.

ҒАРОЙИБ КЎРИК-ТАНЛОВ БЎЛАДИ

● ЯҚИНДА Лондонда «Британия техника хавфсизлиги» компанияси ҳомийлигида «Чиройли кўзлар—91» кўрик-танлови бўлиб ўтди. Унда 400 нафар рақиб қатнашди ва 21 ёшли қиз Тиффани Стэнфорднинг кўзлари энг чиройли, деб топилди.

Эндиликда яна бир кўрик-танлов ўтказиш таклиф қилинган, у ҳам бўлса «Бурни қаққайганлар» кўрик-танловидир.

ОҒИР ВАЗНЛИ ИТ

● ВАШИНГТОНДА яшовчи Смитлар оиласида лабрадор ва сенбернар (юнги узун, катта, кучли ит) наслидан бўлган Килрой лақабли овчи ит яшайди. У оғир вазнли итлар кўрик-танловида биринчиликни қўлга киритди, яъни унинг оғирлиги 100 килограммлик тош босди.

МАЙМУН ҲАМ ҲАҚИНИ ОЛДИ

● ГЕЙДЕЛЬБЕРГЛИК (Олмония) Ханц Боденшац ҳайвонларни жуда яхши кўради, айниқса, уларга у-бу нарса ўргатишни. Шунинг учун уйида иккита ит, мушук, типратикон ва икки ёшли Салли лақабли горилла боқмоқда. Бир куни Ханс Саллига компьютерда ишлашни ўргатмоқчи бўлди.

Саллига компьютер ёқиб қолди шекилли, икки қўлининг 10 панжаси камлик қилгандек, икки оёғи билан ҳам, қисқаси 20 та панжаси билан тугмаларни босиб ўйнай бошлади.

Ханс бир-икки марта бас қилишни уқтирди. Салли қулоқ солмади. Шунда Ханс хивчин билан гориллaнинг думбасига туширди. Салли ҳам қараб турмади — компьютерни даст кўтарди-да, Ханснинг бошига солди. Шу-шу Ханс унга компьютер ўргатмайдиган бўлди.

АТИГИ 3 МИНУТУ 9 ДАҚИҚАДА

● БУ ОДАМЛАР нималарни ўйлаб чиқармайди-я? Ақл бовар қилмайдиган мусобақаларни ҳам катта қизиқиш ва шов-шув билан ўтказишади. Масалан, Мюнхенда ғаройиб мусобақа бўлиб ўтганига ҳали ҳеч қанча вақт бўлгани йўқ. Мусобақа шартига кўра, қисқа вақт ичида ким кўп қўнғиз тутса, ўша ғолиб ҳисобланади. Бундай шарафга 28 ёшли Эльмар Кенигер эришди. У 3 минуту 9 дақиқа ичида 20 та қўнғиз тутди.

ЭНГ ЧУҚУР ҚУДУҚ

● ГИННЕСНИНГ «Рекордлар китоби»да ёзилишича, дунёда энг чуқур қудуқ немисларнинг Вильтцбург қалъаси олдида экан. Унинг чуқурлиги 166 метр бўлиб, 1650 йилда қазилган.

БАЛИҚЛАРНИ ЭМЛАЙДИГАН ҚУРИЛМА

● ДАНИЯЛИК муҳандислар балиқларни эмлаш учун қурилма ятардилар. Қурилманинг ўзи балиқларни бир жойга тўплайди. Ва ўзи балиқ танасига игна санчади. Ҳар бир уколдан сўнг, игна янгиланмайди, балки унинг ўзи автоматик равишда микроблардан тозаланади. Қурилма бир соатда 2200 та балиқни эмлайди.

Бош муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Таҳрир ҳайъати: М. АБДУСАМАТОВА, А. АҲМЕДОВ (бош муҳаррир ўринбосари), К. ЖУМАНИЕЗОВ, А. ОРЗИМАТОВ, З. ОРТИҚХЎЖАЕВ, К. РАҲИМОВ, З. РИХСИЕВ (масъул котиб), С. РУСТАМОВ, Қ. ЭШМАТОВ, Т. ҲАЙИТОВ.

Таъсис этувчи: Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси
(УЧРЕДИТЕЛЬ ЦК ЛКСМ УЗБЕКИСТАНА)

Рўзнома 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган.

БЎЛИМЛАР: ёшлар сиёсати — 32-57-93; ижодиор ёшлар — 32-55-96; иқтисодиёт ва экология — 32-58-47; фан ва халқ таълими — 32-58-48; тарих ва маданий мерос — 32-58-47; спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ахлоқ ва ахборот — 32-57-52; қабулхона — 32-56-58.

Манзилгоҳимиз: 700083. Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй. Индекс: 64607. 380.000 нусхада чоп этилади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўзномамиз ҳафтанинг сешанба, чоршанба, жума, шанба кунлари чиқади.

Яна рўзномада кўришгунча!

Ўзбекистон ЛКП МҚ нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

Чоп этиш вақти соат 20.00 га белгиланган. Чоп этиш учун соат 19.00 да имзо чекилди.

Буюртма № 5698

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12